

17de Aarg.

1886.

31te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

28de Februar. — 4de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forstud. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit.

Adresse: R. Thronsdn, Box 1014, Decorah, Iowa.

Hegners Mobelmagazin

har et smukt Udvalg af alle Slags faabel elegante som simplere Mobler til Moblering af Stadværelser, Dagligværelser og Sovrværelser; elastiske Sengbunde, Lænestole, Syngestole, Episeborde med Indstudsplader, Centrumborde af nyeste Façon, Fossilsten-Forde, Spejle og ellers Alt, hvad man pleier at finde i en velforsynt Mobelhandel. Gode Vaer til rimelige Priser. Afslæg mig et Besøg, førend du kober andesteds.

Mine Mobelrum er et Kvartal Nordvest fra Milwaukee & St. Paul R. R. Depot. Chs. Hegner.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker. Fordelagtigt bekendt blandt Almenheden siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brandalarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkespil.

85 4 1 1/2 p

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDICE,

Decorah, - - - Iowa.

J. J. O. Gremm.

følger

**Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner,
Olie, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælge.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garanteres.

Office i det gamle Post-Office ligeoversfor St. Cloud-Hotel.

1 1/2

DECORAH, IOWA

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

17de Mærg. } 28de Februar 1886. } 4de Hefte.

I Troens Kraft.

En Fortælling fra Aaret 1848 i Preussen. Af Eugenie von Wipplaff,
Forfatterinden af „Familien Helbringen.“

Fjerde Kapitel Passionstid og Paaskefest.

(Fortsættelse).

Schönhaide laa saa fredelig, saa ubeskrivelig stille og uberørt af Hovedstadens vilde Larm for de Reisendes Blikke, da de boiede ind i den prægtige Alle af Kastanietræer, som førte til Landsbyen og saa den gamle ephuebefransede Kirke, hvor de saa ofte havde oplevet hjertestyrkende Timer, foran sig, medens Vognen rullede forbi de venlige Bonde- og Arbejderhytter, hvorfra mangt et glad Velkomstmil hilse dem, og nu tilflut skintede det hjære hvide Hus gennem Havens Træer og Buske, som just var begyndt at smykke sig med sine Bladstub. De nys oplevede Dage forekom dem nu som en ond, urolig Drøm, der maa forsvinde, naar den klare Morgensol bryder frem.

Paa Trappen foran Døren stod Anna og de tre Børn, som med Jubel hilse de Kommende og sprang hen til den hjære, længe savnede Bedstemoder, medens Anna med fugtige Dine hød alle sine Gjæster velkommen. Da de nu Alle kort efter havde samlet sig om det velbekendte runde Bord i Havestuen, maatte alle Oplevelser paany fortælles fra Begyndelsen af; Børnernes Kinder glødede ved at høre om Rebellernes Volds handlinger og Soldaternes Tapperhed, og Hans og Edvard beviste ved mangt et Kraftord sin Trost mod Konge og Fædreland.

Snart begyndte et arbejdsomt Liv i Schönhaide. Husets Børn tog ogsaa tildels Undervisning af Hr. Rothe, medens Heddig malede og musicerede

sammen med Smaapigerne. Dertil kom de deilige Spadseture i Skoven, — Aftnerne, da der blev læst høit eller fortalt Historier, og de muntre Maaltider ved det lange, tæt befatte Bord. Allermest Pris satte dog de tre Søstre paa Morgenandagten, og det var virkelig ogsaa sjønt at se Mengens ædle, kraftige Stikfelse andægtig bøiet over Bibelen, medens han i Ydmyghed læste Guds Ord og søiede en kort Forklaring dertil, — ligesaa Annas milde Ansigt foran Husørgelet, som hun afløkkede saa bløde, inderlige Toner, og Bedstemoderens lyse Træk, i hvilke den tilbedende Andagt saa klart afspeilede sig. Dertil kom Sangen, hvori ogsaa Børnernes Stemmer deltog, og blandt Tjenestehjendene var mangt et gammelt ærligt Ansigt, at se, som i en lang Marriække havde været noie knyttet til Schönhaide. Det var som om en Fredens og Velsignelsens Aand lagde sig over den hele Dag fra denne Morgentime.

I Berlin sendte Steindorfs Børn intet til denne Skif; deres Moder læste ofte lidt alene for dem af den hellige Skrift, men stadig kom hun ikke til at gjøre det, thi Faderen havde andre Anstuelser derom og kaldte det overdrevent Pietisteri; han mente, at den sande Gudsdyrkelse bestod kun i at handle ret, og det var nok at sige en stille Bøn uden at give sig af med offentlig syngen og Beden. Naar han var hjemme, udeblev han sædvanlig fra Andagten, og da indtraf der desuden Forhindringer, saa at Arbeidet ikke fik nogen ret Velsignelse derved. Guds Navn blev sjelden nævnt i almindelig Samtale, thi Faderen syntes ikke om det, og de af Børnene, der sølte sig dragne til Herren — og mærkværdig nok havde næsten alle i større eller mindre Grad denne indre Dragelse — gik i sit lille Kammer og søgte ham i hans eget Ord. Elise og Röschen tilbragte i Hemmelighed en Stund i sit Soveværelse med at læse i Bibelen, men de var for undselige til at tale med Moderen eller Hedvig derom. Disse To var de eneste, som betroede sig til hinanden om sine religiøse Følelser, men det udgik hovedsagelig fra Hedvig, da Moderen var noget indesluttet. Hedvig havde en ubestemt Anelse om, at hendes Moder ikke var lykkelig, sjønt hun ikke kunde eller vilde angive Grunden. Men i desto inderligere Kjerlighed droges hun til den stille, melankolske Moder, der saa hengiven bar sit Kors, og søgte saa meget som muligt at glæde hende. Hellmuth var den eneste af Søstendeflokken, der hidtil syntes at være bleven ganske uberørt af Kristendommen; paa Skolen hørte han ogsaa lidet derom. Religionsundervisningen var heller ikke trængt ind i hans Sjæl, og ved hans Konfirmation havde Moderen opsendt mangt et Hjertesuf for ham. Hun trøstede sig med, at den tro Fader hist oppe ikke vil, at nogen af hans Lam skal gaa fortabt, og Hellmuth havde jo af Naturen et blødt Hjerte; ogsaa for ham maatte vel engang komme den Tid, da Guds Ords Sæd vilde sætte Rod der, mente hun, og længtes efter hans Ferier, for at han i Schönhaide kunde indaande den aandelige Luft paa samme Tid som Landluften.

I Schönhaide blev der ligeledes truffet krigeriske Forholdsregler, da man kunde frygte et Oerfald af det demokratiske Paf. I Nærheden anlagdes en

Chaussee, hvorved en Mængde Arbejdere fra Berlin var beskæftigede, og disse øvede mange slette Streger, især i Skovene, hvor de, uden at nogen kunde straffe dem, stjal Ved i store Masser, gik ud paa Vildttyveri og ofte kom i blodigt Slagsmaal med Jægerne. Saaledes dannede der sig i den ellers saa fredelige Landsby et Bondebørn, hvortil samtlige Mænd og Ynglinge sluttede sig. Bevæbningen var vistnok mangelfuld; den, som ikke havde noget Gevær, tog en Høfork eller Ljaa, men hvad Mod og patriotiske Følelser angik, var det dog en ganske dygtig Trop. Hr. v. Mengen var naturligvis enstemmig bleven udnævnt til Overbefalingsmand. Børnene havde især Fornøielse deraf og efterlignede de stores Færd i sin lille Verden.

Posten blev naturligvis hver Dag imødeset med stor Spænding, og de Efterretninger, den bragte, modtagne med bange Hjerter. De sorgelige Tilstande i Berlin saavel som i Provinsernes Hovedstæder, ja, i de fleste større Stæder overhovedet, de truende Uroligheder i Posen, alt dette var Ting, som opfyldte Sindene med store Betsymringer. Snart hed det, at nogle af de Regimenter, som var stationerede i Berlins Omegn, skulde sendes i Krig i Udlandet. For Soldaterne kunde denne Forandring kun være velkommen, men de Tropper, som blev tilbage, fandt sin Stilling nu endnu mere trykkelige. Der forekom dog ingen Excesser; Soldaterne adlød tro og nøie sin Herre og Konges Villie og holdt ud.

Og imidlertid feirede Kirken sin Passionsstid. Med langt større Andagt end ellers fulgte de fleste Medlemmer af Mengens Familie denne Gang Frelseren paa hans Naades og Smertes Bei til Korset. Den 19de Martz, denne Stræffens Dag, der just var indtruffen paa Søndag, havde Bedstemoderen samlet sine Børn omkring sig og med dyb Bevægelse bedet de dertil hørende Palmens Ord: „Herre, kom din Barmhertighed og Misfandhed ihu, som har varet fra evige Tider.“ — og havde med dem fulgt deres Guds underfulde Beie, der han saa ofte førte sit uddalgte Folk ned i den mørke Dal, men kun for at knytte det desto fastere til sig og forberede det for Helligdommen. Et underligt Tegn var ogsaa bleven set paa Himmelen i Revolutionsnatten; Maanen havde et blodrødt Skin, og mange vilde have bemærket et lyst Kors bagoed, saa at mange, som saa det, uvilkaarlig mindedes om Herrens Ord: „Der skal ske Tegn i Sol og Maane og Stjerner, og paa Jorden skal Folkene ængstes i Fortvivlelse,“ og Guds Ords Sandhed traadte Hjerterne særlig nær, og efter anden Søndag i Faste, da den bange Sjæl minder Herren om hans evige Misfandhed og Barmhertighed, kom den næste med de tillidsfulde Ord: „Mine Dine se altid til Herren, thi han vil drage min Fod ud af Garnet.“ Det var den første Søndag, som Familien feirede sammen i Schönhaide, og da den gamle Pastor varmt og hjerteligt lagde sin Menighed hine Ord paa Hjertet, da giennembævedes de af en uendelig Taknemmelighedsfølelse for Herrens Beskyttelse i hine Dage og af det glade Haab om, at Alt i hans Haand maatte vende sig til det bedste.

Forøvrigt levede de meget stille. Hverken Hr. v. Mengen eller hans

Rone var Yndere af megen Seltabelighed; der var ogsaa liden Anledning til Omgang i Nabolaget, og Bedstemoderen havde engang for alle undslaaet sig for at tage ud. Hr. v. Haller besøgte dem dog jævnlig, men underholdt sig da hovedsagelig med Hr. v. Mengens om sine nye Planer og Indretninger, thi han udsoldede nu stor Virksomhed paa sit Gods. Han maatte der bestandig være paa sin Post for ikke at lide Overlast af det lovlose Paa, som arbejdede paa Chausséen, der førte lige forbi Buchhövel. Han havde der truffet formelige Forsvarsforholdsregler og forsynet alle sine Folk med Vaaben. Hans Sjæl syntes under denne bestandige ydre Virksomhed nu lidet tilgængelig for mildere Indflydelser, og Bedstemoderen saa med Sorg, at Guds Ords Sæd, som forrige Aar syntes at fæste saa smuk Rod, nu truede med at kvæles af Rigdom og denne Verdens Behæring. Men hun bad trolig for ham og fandt dog undertiden Anledning til at sige ham et alvorligt Ord. Hedvig var vel tilfreds med, at han ikke udmærkede hende saameget som om Vinteren; hun havde altid haft en Følelse af, at det kun var hendes ydre Stikkelse og ikke hendes indre Egenstaber, som havde tiltrukket ham, og det var ydmygende. Hun kom derved ret til Bevidsthed om sin Forfængelighed, som dog ofte havde følt sig smigret, naar Hr. v. Hallers Dine hvilede beundrende paa hende, men ved dybere Eftertanke stammede hun sig desto mere og søgte at fly denne Fristelse. Nu, da hun viste hende mindre Opmærksomhed, mistede hun ogsaa den Skyhed, som saa ofte havde pint hende i hans Nærværelse og kunde atter omgaaes ham muntert og ligefremt som før.

Palmesøndagen forkyndte den saktmodige og ydmyge Konges Indtog i Zion, og dens Klokker ringede den stille Uge ind. Skjærtorsdag skulde de vorne Medlemmer af Familien nyde den hellige Nadvere. Efter den sidste Tids mangehaande Uro sølte Alle en desto stærkere Længsel efter at træde i et indeligere Samfund med Herren, optage ham paany i sig og forene sig endnu nærmere med ham. Næsten hele Landsbøen havde meldt sig til Alters, og Presten havde ikke paa længe haft saa mange og saa andægtige Kommunikanter. Han valgte til Text for sin Skriftetale de Ord: „Hvo, som æder mit Kjød og drikker mit Blod, han haver det evige Liv, og jeg vil opreise ham paa den yderste Dag.“ og udlagde saa klart, hvilken rig Velsignelse der var indbefattet i Nydelsen af Herrens Legeme og Blod, hvorledes den befæster det salige Samfund med ham, der begynder allerede her og fortsættes histoppe, og som er det evige Liv, og hvorledes derved lægges Spiren til det forklarede Legeme, som skal dannes i Lighed med Jesu eget Legeme. Hedvig var tilmode, som om hun var ganske opløst over Jorden, medens hun knælede mellem sin Moder og Bedstemoder ved Alteret og modtog sin Forsøgers Legeme og Blod. Hun forekom sig vel uendelig uærdig og kunde blot trøste sig med den Tanke, at Frelseren jo just var kommen for de fortabte og fordømte Syndere og ikke for de Retfærdige; hun gav sig hen til ham, som hun var, med alle sine Synder og Skrabeligheder, paa det at han efter sin hellige Villie maatte danne hende til et Naadens Kar. Bed-

stemoderen saa idag saa forklaret og smukt ud, at de smaa Børnebørn ikke kunde se sig mætte paa hende, og Fru v. Steindorf saa ogsaa freidigere ud end ellers, skjønt hun var endnu mere indadvendt.

Langfredag forløb stille i Kirken som hjemme. Om Eftermiddagen tog Hedvig frem et Robberstik af det tornekroneede Kristusshoved af Corregio og fordybede sig med stille Henrykkelse i Beskuelsen deraf; den lille Elise stod en Stund ved hendes Side og satte sig derpaa hen til Klaveret og sang med sin barnlige Stemme: „O Ansigt høit forhaanet,“ hvorpaa de Dørige snart stemte i med. Saa kom Paaskeaften. Om Eftermiddagen gik hele Børneskolen ud før at finde grønt, hvormed de vilde pynte Kirken indvendig, og mange Violter maatte tillige ofre sit duftende Liv. Og saa Bedstemoderens Monument blev prydet med friskt grønt og Blomster; selve Høien var bedækket med et Tæppe af Violter, og allerede langveis fra slog den liflige Duft en imøde. Naar Bedstemoderen den næste Morgen saa ud af Vinduet, hvorfra hendes første Blik altid søgte Monumentet, skulde hun blive overrasket.

Mod Aftenen sad den gamle Dame alene paa sit Værelse, der var Familiens sædvanlige Samlingssted i Mørkningsstunden. Da Børnene kom tilbage, stoffede de sig om hende og bad hende fortælle dem noget. „Først“, sagde hun, „vil jeg fortælle Eder, hvad der tildrog sig idag for over 1800 Aar siden, og saa maa Hedvig synge en Sang, som passer dertil.“ Det var de Alle tilfredse med, og Bedstemoderen fortalte nu sine smaa Tilhørere med de nødvendige Forklaringer, hvorledes den Herre Jesus blev begravet og lagt i Josef af Arimathæas nye Grav, der var udhugget i en Klippe, og hvorledes Kvinderne og hans Disciple var saa stille og bedrøvede hele Dagen. Derpaa begyndte Hedvig: „Stille, Hjerte, vær nu stille, Slaa nu rolig i min Barm.“ Børnene sang med saa godt de kunde, og da de sidste Toner var forstummede, sagde Bedstemoderen:

„Nu skal I høre om en Paaskefest, som jeg engang oplevede i en Herrnhutermenighed.“ Og hun fortalte, hvorledes hele Menigheden Paaske morgen før Solopgang drog til Kirken, hvor Presten holdt en kort Tale, og da Solen gik op, samlede Alle sig paa Kirkegaarden omkring sine henseviede kjæres Grave, hvor de hilsende Paaske morgen med glade Paaskefange. Hun beskrev det hele saa smukt, at hun vakte sine Tilhøreres Lyst til at opleve det samme.

„Jeg skal bede Papa,“ sagde Hans.

„Og vi gaar til Presten,“ lagde Röschen til. Men Hellmuth indvendte, at Presten just nu studerede sin Prædiken og ikke maatte forstyrres. Bedstemoderen gjorde endelig Udslaget, idet hun sagde, at det nu engang ikke var Skik og Brug her og ikke saa pludselig kunde indføres, men de skulde blot imorgen i Kirken være ret andægtige og holde Paaste i sine Hjerter, saa var det ligesaa smukt. Hermed syntes man at slaa sig tiltaals, men da Lampen blev tændt, og Forældrene kom ind, krøb Børnene sammen i en Krog, hvor hemmelighedsfulde Raadslagninger lod til at finde Sted.

Da Aftenpsalmen var sunget, og hver var gaaet til Sit, sad Hedvig længe ved Vinduet og lyttede til Nattergalens Toner. Hun tænkte paa, hvorledes det vel havde været, da de to Maria'er og de andre Kvinder, som elskede Herren, saa Stenen vælket fra Graven, og det guddommelige Kjærligheds Kyskn ikke mere lyste paa den mørke Jord. Derpaa undredes hun paa, hvorledes vel et Menneſte maatte være tilmode, der intet kjendte til denne opstandne Herre, og i hvis Sjæl det maatte se endnu mørkere ud end dengang i Kvindernes Hjerter. Endelig mindedes hun alle sine Kjære, ogsaa Wilhelm, som hun paa længe ikke havde seet og indsluttede ogsaa ham i sine Bønner. Derpaa gik hun tilfængs. Men Tanken paa Wilhelm havde gjort hendes Hjerter uroligt, og Sovnen vilde ikke komme. Da greb hun til det Middel, som altid hidtil havde hjulpet hende, og fremsagde stille et Aftenvers, som i hendes Barndom altid havde vugget hende isovn:

Nu luffer sig mit Dø,
 Gud Fader i det Høie
 I Baretægt mig tag!

Fra Synd, fra Sorg, fra Fare
 Din Engel mig bevare,
 Som ledet har min Fod idag.

Dg da hun havde gjentaget dette nogle Gange, slumrede hun sødt ind.

Det gryede neppe ad Dag den næste Morgen og maatte endnu være meget tidlig, da hun vaagnede ved en Stoi. Forundret saa hun sig om. Døren til Siveværelset var aaben, og sagte kom hendes Søstre ganske paa-klædte ind, som om de just vilde gaa ud. Hedvig reiste sig op. „Vær stille“, hviskede Elise til hende, vi gaar til Kirken.“ Dg inden hun endnu kunde svare, var Begge forsvundne. Hedvig klædte sig hurtigt paa og gik efter dem. Det var endnu ikke ganske lyst; utallige Dugdraaber laa som en fin Taage over Græsset, da hun gik gjennem Haven. Alt var stille; kun Nattergalerne sang herligere, end hun nogensinde havde hørt. Da Hedvig traadte gjennem den smale Kirkegaardsport, saa hun den røde Soltugle stige op over den i blaa Taage indhyllede Skov. Følelsen af, at det var Opstandelsens Morgen, greb mægtig hendes Sjæl. Forst gjennembrød Solen de graa Skyer, derpaa blev den mere og mere straalende og sonderrev de omliggende Lufslag, indtil den omsider steg klar og gylden frem deraf. Hedvig stod med foldede Hænder fortabt i Beskuelsen, — da afbrødes Stilheden af Orgeltoner, der forst lod sagte og usikkert, men derpaa brusede mægtig frem i fulde Akkorder. Det var den herlige Korol:

„Krist stod op fra Døde
 I Paaste-Morgenrøde,
 Thi synger lydt og sjæleglad
 Guds Menighed i allen Stad:

Halleluja!“

Dg klare Stemmer sang Ordene til, saa at dette Halleluja gjenlød viden om i den stille Morgenstund. Hedvig indbildte sig forst, at det maatte være Englekor, men derpaa huskede hun paa sine Søstre og ilede hen til Kirken.

Døren var aaben; nedenunder var der Ingen, men da hun kom op til Orgelet, sad den lille Elise og spillede, medens hendes blonde Hoved belystes af de gyldne Solstraaler. Röschen, Ernst og Hans stod ved Siden af og sang, og Hellmuth traadte Bælgene af alle Kræfter. Det var vickelig et smukt Syn, og Hedvig var ganske rovt over sine Sødsfende. Da Sangen var tilende, maatte hun sætte sig hen og paa de Andres indstændige Bønner synge den herlige Arie af Händel: „Jeg ved, at min Fortøser lever.“ Og til Slutning sang de Alle: „Paastemorgen slutter Sorgen, Slutter Sorgen til evig Tid.“ Bagefter omfavnede Elise Hedvig og sagde: „Mama bliver dog vel ikke vred?“ „Det tror jeg ikke,“ svarede Hedvig smilende og kyskede Søsterens blussende Kind. Derpaa gif de ned ad Trappen. Da de kom forbi Gravhølvningen, blev de staaende og saa gjennem de tilgitrede Vinduer ned paa Forfædrenes Eigtister, hvis Række sluttedes af Bedstemoderens tidlig døde lille Datter. Morgensolen skinde klart derind.

„De skal ogsaa opstaa,“ hvistede Elise, og Hedvig tænkte paa Nadveren og Opstandelsens Legeme. Udenfor Døren stod der flere af Landsbyens Folk, der sandsynligvis var bleven vækkede og loffede ud af de uvante Orgeltoner. Mændene tog venlige og ærbødige Huerne af, og Elise udbød med overstrømmende Glæde: „Saa har da ogsaa disse engang feiret Paastemorgen!“ Kloften var allerede bleven næsten sex, men det var endnu længe til Frokost, og hvad skulde man imidlertid tage sig til? Hellmuth foreslog at gaa ind i Soenen; Børnene løb isørveien, medens han gif noget langsommere bagefter ved Siden af Hedvig; der var idag vakt Følelser hos ham, som hidtil havde været ham ukjendte. Han spurgte Søsteren om hendes Tro, og hoorpaa hun grundede denne; thi han maatte vide det noie, og hun svarede med et ndmygt, troende Hjerter, idet hun henviste til Guds Ord, saa godt hun kunde. Det var en Stund, som længe blev de to Sødsfende uforglemmelig; i Aanden dvælede de sammen med Knybben i Bethlehem, i Templet i Jerusalem, i Orkenen, ved Genezareths Sø og endelig i Gethsemane og paa Golgatha. De stod ved hans Grav og søgte den Opstandne, Hellmuth endnu i det Fjerne kun med længselsfuldt Hjerter, Hedvig med troende Tillid.

De gif lige til Soenen og hen til den gamle Eg. Elise og Röschen havde plukket en Mængde Blomster, og medens de bandt en Kranz deraf forat slynge den om de Ord, Bedstefaderen havde indridset i Stammen, fortalte Hedvig sin Broder om hin Aften, da Bedstemoderen havde sagt dem, af hvilken Betydning dette Skriftsted havde været for hendes Sjel. Hellmuth læste bevæget Ordene: „Gud er min Salighed“ og taug derpaa længe, og Hedvig opsendte en stille Bøn om, at Guds Aand maatte forklare dem for ham. Hun havde aldrig seet Broderen saa blød og tilgjængelig for alvorlige Indtryk; var maaste denne Paastemorgen en guddommelig Livsfunkte bleven tændt i hans Sjel?

Det lille Selskab tiltraadte nu Tilbageveien. Da de nærmede sig Landsbyen, saa de en Rytter komme. „Det er Onkel Wilhelm!“ udbød Röschen

jublende, hvorpaa alle Børnene ilede ham imøde. Hedvig glemte, at hun ikke mere var noget Barn og glædede sig ligesaa aabenlyst som disse, — idag kunde man dog ikke andet end være glad. Wilhelm sprang af Hesten, og Hedvig rakte ham Haanden; hendes Dine straalende, Morgenluften havde givet hendes Kinder frisk Farve, og over hendes Ansigt laa et Gjenstrik af de nys oplevede Timer. Wilhelm saa beundrende paa hende.

„Saa frisk og fornøiet har jeg ikke paa længe seet Dem,“ sagde han.

„Det er jo Paasfemorgen idag,“ sagde Hedvig, og i hendes Blik lyste noget af Budsfabet: „Kristus er opstanden.“

„Den herligste Søndag i hele Aaret,“ lagde Elise til.

Wilhelm maatte nu høre, hvad der havde foranlediget denne tidlige Spadsfertur, — hvorledes Hellmuth den foregaaende Aften havde hentet Nøglen til Kirken hos Klokkeren, hvorledes Børnene havde staaet ganske sagte op og overrasket Hedvig, ja, at ogsaa Folk fra Landsbyen var komne til, — og hvor nysgjerrige de nu var efter at faa vide, om Moderen og de Andre havde hørt noget. Wilhelm paa sin Side fortalte, at han var redden ud alle rede Klokkerne fire og i Skoven havde seet Solen staa op, samt at han vilde blive hos dem indtil Aftenen.

Da man naaede Huset, gik Wilhelm med Hellmuth ind gennem en Sidedør, da han onskede at ordne sit Toilette en Smule, inden han viste sig for Familien, medens de Dvrigte styrkede ind i Havestuen, hvor Bedstemoderen og Moderen sad i intet anende Stilhed. De maatte nu gjætte, hvem som var kommen, — og fra alle Kanter bestormedes de af Spørgsmaal, om de ikke havde hørt noget særdeles og ikke undret sig over, hvor Alle var blevene af. Da man omsider kunde komme til orde, sagde Bedstemoderen til Børnernes store Fryd, at hun virkelig havde hørt Toner uden at kunne forstaa, hvad det var, og Moderen var rørt og skjændte ikke, men roste sine to Smaaapiger, saa at de ganske skamsfulde skjulte sit Ansigt i hendes Skjød. Men hvem var kommen? Bedstemoderen saa meget ful ud og havde nok gjættet det, hvis ikke just Døren var gaaet op, og den Hemmelighedsfulde traadte ind sammen med Hr. v. Mengen.

Ved Frokostbordet herskede idag en endnu gladere Stemning end sædvanlig. Wilhelm fortalte, at han med Held havde bestaaet sin Examen, hvilket vakte almindelig Tilfredsstillelse, og opvartede derpaa med enkelte fornøielige Episoder af sit Bibouakliv, der slog endnu bedre an, saa at selv Hr. Rothe glemte sin Antipathi for Adelen og Soldaterstanden og spøgede med disse forstenede Individuer, som om der haade rullet frit Borgerblod i deres Arer. Efter Frokosten samlede hele Huspersonalet sig til Morgenandagten, og da man havde lyttet til det herlige Paaskeevangelium, lod Sangens „Halleluja“ mægtig gennem de høie Rum, medens Klokkerne fra Kirke-taarnet ringede Festsdagen ind.

Medens Damerne klæbte sig paa til at gaa i Kirke, fortalte Wilhelm Hr. v. Mengen om den nuværende Tilstand i Berlin. Der saa det fremdeles ret ubehageligt ud; Skarer af ubeskjæftigede Arbeidere vandrede Arm i

Arm i lange Rækker gennem Gaderne; endel blev paa Statens Bekostning anvendt til Planeringsarbejde i Udkanten af Byen, men fjorte derhen i Drosker, da de fandt det for besværligt at gaa og gjorde sig Koohytter paa det Sted, hvor de skulde arbejde, for ikke at generes af Solen. Det var et Under, at der ikke foresaldt flere lovløse Optrin i Berlin, thi Borgervæbningen var kun lidet stiftet til med Kraft at opretholde Ordenen.

Klosterne ringede nu for anden Gang, og man skulde just begive sig paa Veien til Kirken, da der standsede en Vogn ved Døren, og Hr. v. Steindorf indfandt sig i sines Kreds, der glade ønskede ham velkommen. Han sluttede sig strax til Kirkegængerne, hvis lange Tog aabnedes af Husets Herre og Fru; Hedvig var den sidste, da hun vilde lukke Døren, og Wilhelm ventede paa hende, saa det var naturligt, at de kom til at gaa sammen. De talte ikke meget med hinanden, men hvert Ord, de vegtede, forekom dem indholdsrigt, og det var, som om alle de Stranker, der i Berlin havde reist sig mellem dem, pludselig var forsvundne, saa at de neppe mindedes, at de nogensinde havde eksisteret. De var saa optagne af hinanden, at de neppe lagde Mærke til de venlige Hilsener, som blev Familien tiidel af alle de pyntede Kirkefolk, og til de særdeles dybe Knix, som Bedstemoderen bearedes med af Landsbyens Kvinder. Da de to Esternolere kom ind i Kirken, var denne allerede saa fuld, at de kun fik Plads ved Døren, og Wilhelm maatte se med i Hedvigs Psalmebog. Det var vistnok meget hyggeligt, men da Orglets Toner paany frembruste, og Psalmen: „Krist stod op af døde“ lod som i Morgenstunden, kun i skyldigere Ror, da folte Hedvig med lønlig Samvittighedsbebreidelse, at hendes Andagt ikke var saa ublandet som dengang, og hun maatte ret inderlig bede og tage sig sammen for at forjage de jordiske Dromme og Følelser, der atter og atter under Prædikenen vilde opstaa i hendes Sjel. De kraftige, hjertelige Ord, med hvilke Pastoren udlagde Evangeliet, hjalp hende dertil, og den ydmyge Anger over, hvor ustadigt og kjødeligt hendes Hjerte dog var, saa at hun ikke engang idag i nogle saa Timer kunde lade den opstandne Frelser herste alene derinde, bragte hende til at samle de flygtige Tanker og hofte Velsignelse af Prædikenen. Hun mindedes Fortællingen om den hellige Mararius, der engang under en Gudstjeneste i Klosteret saa smaa urene Vænder svæve over Munkenes Hoveder og tilhviste dem allehaande jordiske Ting, aaspasjede efter Enhvers særegne Tilboieligheder. Af Nogle blev de uafslædelig jagede bort og kunde ikke saa Fodfæste, hvorfor de omsider maatte vige, men hos Andre blev de haardnakket siddende. Efter endt Gudstjeneste tilstod Munkene paa den hellige Mands Spørgsmaal, at de havde været plagede af de selv samme Tanker, som han havde seet Dæmonerne tilhviste dem; Nogle var ikke blevne dem kviit, medens Andre havde forjaget dem ved hjertelig Bøn. Hedvig følte, hvor nødvendigt det var at vaage over sit eget Hjerte, men af, hvor vanføseligt, — især undertiden!

Da Familien om Estermiddagen var samlet i Dagligstuen, spurgte Regjeringsraaden sin Svigermoder, om de nylig havde seet noget til Hr. v. Haller.

„Ja, han har været her temmelig ofte,“ svarede Bedstemoderen, „og kommer vist hid en af de første Dage; Faasten tilbringer han hos en Ven i Altmark.“

„Han har nu indrettet sig prægtig i Buchhövel,“ svarede Fr. v. Mengen; „du vilde neppe kjende dig igjen der, Steindorf. Det ser næsten ud, som om han tænkte paa snart at hjemføre en Brud.“ Han smilte og fastede et meget sigende Blik paa Hedvig, der sølte sine Kinder farves af en brændende Rødme, især da hun mærkede, at Vilhelms Dine hvilede paa hende. Hun var meget glad, da Døren i dette Dieblif gik op, og Opmærksomheden bortleedes fra hende, idet den gamle Brest og hans Datter Lisette, der var faste Søndagsgjæster hos Mengens, traadte ind og hilsedes med Hjertelighed af Alle.

Anna fatte Prestens sædvanlige Rænestol tilrette for ham ved Siden af Bedstemoderen, og snart var den gamle Mand med det trohjertige Ansigt og det solbhvide Haar under den sorte Floielskalot fordybet i Samtale med sin mangeaarige Veninde. Disse To havde gjennemlevt mangan Sorg med hinanden; den Ene havde hjulpet den Anden at bære, og Baandet mellem dem var derved blevet desto fastere. Presten havde overtaget Sjælesorgerembedet i Schönhaide netop et Aar efterat Fru v. Mengen havde mistet sin Mand paa Slagmarken; hans varme, troende Forkyndelse af Ordet havde smeltet den Isforpe, som Sorgen dengang havde lagt om hendes Hjerte, og han var bleven hende en ret Sjælesorger, ligesom han ogsaa i hendes vanskelige ydre Stilling havde staaet hende troelig bi med Raad og Daad. Han var dengang en ung Mand; en blomstrende Hustru fulgte ham, og en munter Børnestof voxede op omkring dem. Men Herren havde fort ogsaa ham paa tunge Veie; efterhaanden maatte han se tre elstelige Børn synke i Graven; kun en Søn og en Datter havde de nedboiede Forældre tilbage. Sonnen fuldendte sine Studier med stor Udmærkelse, men havde maaste overanstrengt sig, thi han fik en Brystsygdom og tæredes hen. Dette syntes Forældrene næsten altsor haardt, og i denne Tid var det, ligesom tidligere ved de andre Børns Sygelse, at Fru v. Mengen, den før saa haardtprøvede Kvinde, nu blev en Trostens Engel for de Sorgende, og naar Moderen sølte sig for svag til at være Vidne til Sonnens Lidelser, var det den trofaste Veninde, der med kjerlig Omhu afløste hende. Presten maatte give Herren sin Søn tilbage, — Moderens Kraft var som brudt fra den Tid, og det var nu ti Aar siden hendes Mand ogsaa havde begravet hende.

Lisette var den eneste, han havde beholdt af hele sin Familie, og ved Moderens Riste havde den dengang endnu unge Pige hoit og dyrt lovet sig selv aldrig at forlade Faderen, der komme, hvad der vilde. Dette Løfte havde hun troelig holdt, sjønt det havde været en Tid, da det var faldt hende meget tungt, men en fast Willie havde hjulpet hende til ikke at svigte sin Beslutning. Siden dengang var hun vel bleven noget blegere og stil-

lere, men havde tillige bundet en jevn No, og Enhver, der ikke kjendte hendes Liv noiere, mente, at det ligesom hendes Sjæl maatte have været lig en klar og fredelig liden Bæk. Saaledes levede hun stille og skjult i Prestegaarden, idet hendes Fader var Middelpunktet for al hendes Omfjerg og næst efter ham de fattige, for hvem hun til alle Tider var en kjær Gæst.

Hun havde nu sat sig hen til Anna, der var hendes gode Veninde, og fortalte hende om en fattig Kone, hos hvem hun nylig havde været, medens de tre unge Piger var opmærksomme Tilhorerinder. Mellem Herrerne udspandt sig imidlertid en politisk Diskussion, som ogsaa Presten tog Del i.

„Vor Tids Ulykke,“ ytrede denne, „er Træfaldet fra den levende Gud, og forinden vort Folk omvender sig til ham og gjør Bod for sine Synder, kan de klogeste politiske Forholdsregler intet nytte.“

„Jeg giver Dem forsaavidt fuldstændig Ret, Hr. Pastor,“ sagde Regjeringsraaden, „som en Stat ikke kan bestaa uden Gudsfrugt, og de ti Bud indeholder jo de nødvendigeste Lærdomme angaaende al borgerlig Orden. Men man maa ikke overdrive Tingene og isledeifor at handle, som det sommer sig fornuftige Mennesker, lægge Hænderne i Skjodet, bede, syngne og overlade Alt til den kjære Gud, saaledes som det nu er Mode blandt de faakaldte Fromme.“

„Dog vel ikke blandt de sande Troende,“ svarede Pastoren mildt. „At „bede“ er vel den første Pligt, men at „arbejde“ følger lige bagefter; den, der forsømmer dette, er visseelig ikke paa den rette Vej.“

„Vi har før i Tiden hjulpet os uden den megen Beden; den forrige Generation kjendte kun lidet dertil og er dog død salig paa sin Vis; jeg indser ikke, hvorfor det nu skal være anderledes,“ sagde Regjeringsraaden forstemt.

„Hvo, der er bleven salig, ved kun Herren, og jeg vil haabe, at ret mange af den forrige Generation maa være blandt disse,“ svarede Pastoren, „men det kan jeg ganske bestemt sige Dem ifølge Guds aabenbarede Ord, at Ungen bliver salig, der ikke tror paa den Herre Jesum og alene søger sin Retfærdighed ved hans Fortjeneste. Hvor stort eller lidet Troens Maal er, derpaa kommer det ikke an, — Tro som et Sennepskorn er tilstrækkelig, — men Tro maa der være.“

Regjeringsraaden taug; han vidste ikke, hvad han skulde svare, thi paa dette Felt folte han sig ikke hjemme; det var ham derfor meget velkomment, at man just nu blev kaldt til Aftensbordet, hvor Samtalen blev almindeligere og tog en anden Retning. Da Klokkeren slog ti, hentede Hr. v. Mønnen Bibelen og rakte den til Presten, som læste den fjerde Davids Psalme, der spaaer om Kristi Tidelse og Opstandelse, og bad derpaa en inderlig Bøn om, at Herren ogsaa vilde lade sin Kirke gaa feirende ud af den Passions-tid, i hvilken den nu befandt sig og ret befæste Paastens Trøst i sine troendes Hjerter. Tilsidst bad han for Kongen, for alle, der var bleve ham tro i Nødens Tider, samt for de i Krigen uddragne Brodre. Derpaa stilles

man ad; Presten gik med Ejsette til sin stille Prestegaard; Wilhelm spang sig paa sin Hest efter at have taget en hjertelig Afsted med Alle. Det var ganske mørkt, da han red bort; Hedvig stod og saa efter ham, idet hun lænede sig mod Rækværket paa Trappen. Efterat Dntelen havde gjort hin Bemærkning om Hr. v. Haller, havde Wilhelm ikke talt mere med hende, men holdt sig udelukkende til Herrerne og kun sagt hende et kort „Godnat.“ Det gjorde hende ondt, og hun fandt, at han burde have kjendt hende bedre og ikke strax taget hvert spøgende Ord af Dntelen for Alvor. Hun saa op mod Himlen og ledte efter en af sine kjære Stjerner, der saa ofte havde funklet hende venlig imøde, naar hun havde været bedrovet, men de var alle skjulte bag de mørke Skyer. I hendes Hjerte vilde det heller ikke blive saa lyst som om Morgenens, og dog var det endnu Paaste, og hun havde jo selv sagt, at paa en saadan Dag kunde man ikke andet end være glad. Det vilde hun ogsaa være, hun vilde løsrive sin Sjæl fra de jordiske Bænker og kun fryde sig i den opstandne Frelser og tjene ham, og hun bad inderlig til ham, at han vilde forhjælpe hende dertil. Hun glemte, at det var kjøligt, at Lyfene inde i Huset forlængst havde flyttet sig til de forskjellige Soveværelser, og at Hovslagene af Wilhelms Hest forlængst havde ophørt at lyde; Hellmuth vakte hende først til Bevidsthed, da han kom ud og fuld af Forundring spurgte, hvad der gik af hende. Hun forekom sig selv meget syndig; det var idag blevet hende saa klart, at hendes Hjerte dog slet ikke ret hvilede i Gud, og hun undrede sig over, at hun om Morgenens havde kunnet optræde belærende ligeoverfor Hellmuth; hvo ved, om det ikke i Grunden var bedre fat med hans Hjerte end med hendes eget! Da hun gik til Hvile, kunde hun blot atter og atter gjentage for sig selv det Psalmevers:

Af dybest Rod jeg raabe maa,
 O Herre, du mig høre!
 Dit Naadens Dre mærke paa
 Den Bøn, jeg frem vil føre.
 Om du i Naade ei ser bort
 Fra al den Synd, som her er gjort,
 Hvo kan for dig da blive?

Men da kom ogsaa den efterlængtede Hvile for Sjæl og Legeme; fredelig sankede Matten sig over Schönhaide og dets Beboere, og Englene holdt god Vagt over dem, som de allerede saa længe havde gjort. (Mere).

Tale ved Henrik Hansens Baare i Luff den 9de December 1885.

(Sendt af hans Enke.*)

„Han var en trofast Mand, og han frygtede Gud mere end de Fleste.“ Dette Vidnesbyrd gives en Mand, som levede i den gamle Pagts Tid, og som var sat til at holde Vagt ved Portene i Jerusaiem, under det andet Tempels Bygning. Og disse Ord randt mig i Hu idet jeg i Dag skulde tale et Ord over vor henseende Ven og kristelige Medbroder, som vi nu skal stede til den sidste Hvile. Thi jeg tror jeg kjendte ham saa godt og har hørt en saadan kristelig Bekjendelse af ham, at jeg tør sige om ham: „Han var en trofast Mand, og han frygtede Gud mere end de Fleste.“ Ja, jeg ved nok, at han søgte ikke Vre og Ros, mens han vandrede her i Verden; thi han havde lært, at det er Herren, der tilkommer Vre for alt, hvad vi er og faar Lykke og Naade til at udrette her i Livet. Og jeg vil derfor ogsaa nødig sige andet om ham, end at han vilde og kunde sige Ja til, hvis han stod levende iblandt os. Saa naar jeg siger, at han var en trofast Mand, og eiede en mere alvorlig Gudsfrugt, end de Fleste, da er det ingenlunde for at følge den temmelig almindelige Verdens=Skik, som bestaar i at lægge al forsængelig Ros paa de Døde. Nei, naar vor hjemfarne Ven var en trofast Sjæl og en Mand med levende Barmetro paa vor Herre, saa vidste han godt selv, hvem der tilkom Vren for dette, han erkjendte og be- kjendte, at det var Guds Barmhertighed, han havde at takke, fordi han i det gamle Fædreland kom til at lytte til den levende Røst, som Herren lod lyde til mange Sjæles Omvendelse og Frelse. Og det var hans største Glæde her paa Jord, at han havde fundet Hvile i Gud, saa at han kunde tilegne sig sin Daabs Naade og tro paa sine Synders naadige Forladelse for Jesu Kristi Skyld.

Og som han paa en hjertelig og barnlig Naade havde tilegnet sig Livet fra Begyndelsen, saaledes vedblev han ogsaa at være en Barmesjæl i Tro og Bekjendelse. Det var derfor altid en Glæde at høre ham tale om de Ting, der hører Guds Rige til; thi der var altid en inderlig Hjerteklang i det, og han vilde gjerne glæde Andre med den Trost, hvormed han selv var bleven trostet. Og som et „Fredens Barn“ vilde han ogsaa gjerne stifte Fred, og inderlig onskede han, at de, som vilde høre vor Herre til, maatte kunne fordrage hverandre i Kjærlighed, saa at alle Skillevægge, som adskiller

*) Talen er os tilkjendt i trykt Manuskript („Kirkelig Samler“). Den Afspøde var vel bedst kjendt i La Crosse, Wis., hvor han i en lang Række af Aar var Kirkesanger. I de sidste Aar var han bosat i Luff i Polk Co., Wis., men han døde, om vi ikke erindrer feil, i St. Paul, hvor han var taget hen for at søge Lægehjælp. Af „For Hjemmet“ var han en stadig Ven og havde holdt det nu i omtrent 16 Aar.

Guds Børn, kunde falde. Og vi ved ogsaa, at han med en god Villie altid var rede til at tjene Andre og være med at bygge op paa Herrens aandelige Hus, den hellige, almindelige Kirke. Og naar han i vor Forsamling ledede vor Sang og bad vore Kirkebønner, saa følte vi nok, at han gjorde det, ikke just fordi han skulde gjøre det, men fordi han gjerne vilde lovsynge Herrens Navn, og gjerne vilde folde sine Hænder og bede sin himmelske Fader om, at Han vilde lade Ordet falde „som Dug paa slagne Enge,“ saa det kunde blive „en Kraft til Salighed for hver den, der tror.“

Men skulde jeg saa ellers betegne hans aandelige Liv og Synsmaade i Almindelighed, da vil jeg minde om, hvad Apostelen Paulus skriver, at „den nærværende Tids Pinagtighed er ikke den Herlighed værd, som skal aabebares paa os“ (Rom 8, 18). Thi vor hjemgangne Ven sølte stærkt det „pinagtige,“ som er i denne Verden, og som lægger mange Snarer for den Kristnes Fodder; men det, der trykkede ham hardest, og det, der var ham det mest pinagtige, det var den sørgelige Kjendsgjerning, at gammel alvorlig Kristendom var ikke meget efterspurgt i vore Dage, men at Verdslighed og Letfindighed tværtimod tog Overhaand hos Mange, som vilde have Ord for at høre til „den lille Flok.“ Og det var hans store Sorg, at vi i vore Menigheder herover mødte saa saare lidet af det Hjerteliv, som vi kunde glæde os over der hjemme, og at her saa sjældent blev talt om „de Ting, der hører Guds Rige til.“ Men naar han saaledes med Bemød klagede sig over denne Tidens Pinagtighed, saa gjorde det ham ikke bitter eller modløs, men saa kunde han med den gamle Apostel glæde sig til, at al Pinagtighed skulde dog en Gang saa Ende. Og det kan siges til Herrens Ære, at han havde faaet Naade til paa en ret barnlig Maade at opløste Hovedet og haabe, at „Forløsningen stundede til.“ Han kunde tale om, at med hver Dag kom man dog Maalet nærmere, og gif saaledes den Stund i Møde, da man skulde blive fri for al Pinagtighed, al Fare og Fristelse. Ja, han kunde vist fuldt samstemme med Apostlen Paulus i, at det var meget bedre at vandre herfra og være med Kristus (Fil. 1, 23). Og fordi han havde dette Maal for Sie, derfor kunde han give sig Gud i Bold og boie sig under hans Villie, naar han saa, at det var ikke altid, at hans hjæreste Ønster og Forhaabninger blev til Virkelighed, men maatte gjøre den Erfaring, som Mange har gjort, at som kristne Menneſter maa vi være belavede paa mange Skuffelser og bitre Erfaringer. Og hvor godt gjør det dog ikke, hver Gang vi møder en Sjæl, som kan boie sig i Støvet for Herren og sige: „Ske ikke min, men din Villie“ (Matth. 26, 39), derved faar man ligesom et Stød fremad paa den livsalige Vej, som fører hjem til den evige Glæde. Dette mærkede vi ogsaa ved at færdes med den Vortgangne; thi han vilde gjerne minde baade sig selv og Andre om, at det gjaldt en sand og levende Tro paa Herren, og en Vandring i Jesu Kristi Fodspor.

Og da saa den Sygdom tog til, som endte med hans Død, ja, da mærkede vi ogsaa, hvor forunderligt Gud, den Almægtige, kan boie og styrke et Menneſtes Hjerte; thi vi kan nok forstaa, at det falder svært for Kjød og

Blod at se og mærke, at den jordiske Hytte skal nedbrydes, og at Alt tyder paa, at man skal forlade Alt, hvad man har kjært, og dem, man gjerne vilde leve og virke for. Men det kan vidnes til Guds Vre, at han fik Raade til at se Doden i Møde med Ro og Hengivenhed, saa at han kunde give den Sag i Herrens Haand. Og det var ogsaa, som om man kunde mærke af hans Tale, at Gud havde hvistet i hans Dre, at han skulde ikke blive helbredet, men at hans Bortgang og Udløsning stundede til; thi da jeg fulgte ham paa den Rejse, som han foretog for om muligt at finde Raad for sin Sygdom, da var det stadigt hans Omkæd, at hvis det var Guds Villie, saa vilde han være glad ved at vandre hjem til det himmelske Rige. Og hvad skulde vi saa ønske mere ved et Menneskes Bortgang, end at det saadan kan lægge sig i Herrens Favn, og saaledes gaa ud af denne Verden!

Ja, vist maa det være et Savn og et Hjertestod for hans Hustru og Børn; thi han var en god Fader og en hjærlig Egtemand. Men her maa vi dog sige, at om end det falder haardt for Eder, som stod ham nærmest, og kjont vi Andre ogsaa vil savne ham, saa maa vi dog være enige om at takke Gud for, at han forundte ham en blid og rolig Død, for nogen af os anede det, i Stedet for, at han skulde, hvad vi horer, der var Udsigt til, have faaet en smertefuld Bortgang. Og dette maa dog mange Gange opveie det ellers Underlige, at han skulde komme bort og dø borte, og saaledes ikke fik Leilighed til, hvad han iderlig ønskede, at sige det sidste Farvel til sine Kjære og takke alle dem, som havde trostet og støttet ham under hans Sygdom. Og lad det saa være Eders Trost, at Gud er Enters Forsørger og de Faderløses Fader, og at „Alt staar i hans Faderhaand.“ Og lad det stadig være Eder i Minde, I, hans Esterladte, at det, der særligt laa Eders Fader paa Hjerte, og det, hvorfor han boiede sine Knæ for vor Herres Jesu Kristi Fader, det var, at I Alle maatte finde og vandre den smale, men livsalige Vej, som fører hjem til Faderhuset, saa at han med Eder og I med ham kunde samles, hvor der ikke er Klage eller Skilsmisse, men hvor der skal lyde et evigt Halleluja. Og lad os Alle betænke, at det er det, det gjælder om for os Allesammen, saa at vi nyttet Guds Raades Tid paa rette Maade, og altid har det store Maal for Øie, som er „at stride Troens gode Strid, fuldende Lobet og modtage Retfærdigheds Krone“ (2. Tim. 4, 7—8). Og saa være og hvile Guds Fred over ham, som har naaet Maalet og, som vi haaber, er gaaet hjem til Guds Børns Sabbats-hvile, og Guds Fred med dem, som han efterlod her nede, og Guds Fred med alle dem, som elsker Livet i vor Herre Jesus Kristus, og denne Fred, som overgaar al Forstand, den lyse for os indtil vor sidste og salige Ende! Amen!

J. P e d e r s e n.

Wartburg.

Slottet Wartburg er Centralpunktet for den thyringſke Hiſtorie, og ſig Vebend ſlynge Sagnene ſig rundt omkring det. De dukke frem fra Klippe-Kloſter, Bjerghuler og Borruiner og afgive ligesom bekræftende og forklarende Billeder til den indholdsrige Bog. Alt paa Hunnerkongen Attilas Tid antydes Byen Eifenach, ſkjøndt endnu hyllet i et hemmelighedsfuldt Mørke og beliggende paa et andet Sted. Da Frankerne herſtede over en Del af det gamle Thyringen, omtales det nærliggende Mittelſtein ſom en Fæſtning; ſenere hævdede mange andre Borge ſig paa Bjergene rundt omkring. Et frygteligt Hunnerslag i Nærheden af Eifenach koſtede den thyringſke Hertug Burkhard Livet. Fra den Tid af tier Hiſtorie og Sagn gjennem Aarhundreder om diſſe Egne.

Atter høre vi om dem, da Grev Ludvig, i Hiſtorien kaldet Springeren, paa Grund af hans mægtige Spring fra Giebichenſtein, jagede i de thyringſke Elove. Da han var kommen op paa et høit Bjerg og ſaa ud over Landet, udbrød han, overraſtet over den ſjønne Udſigt: „Warte Berg, du ſollſt mir eine Burg werden!“ Strax lod han Bygmæſter og Arbeidere komme og Materiale ſtaffe tilbeie, trods Ridderen af Mittelſteins Indſigelse. Bygningen paabegyndtes efter at tolv Riddere med Ed havde bekræftet, at Bjergets Bund og Grund var Grev Ludvigs Eie, og Jntet deraf tilhørte Ridderen af Mittelſtein. Paa Grund af en paa den Tid indtræffende Hungerød, tilfortes der den nye Bygning en hel Del fattige Arbeidere, ſom Grev Ludvig, ved Hjælp af ſine rige Kornmagasiner, beſtyttede mod Nød. Alt efter to Mars Forløb, 1069, var det befæſtede Slot fuldført og ſtod ſom en af Thyringer-Landets prægtigſte og uindtageligſte Borge.

I den daværende Tid, da Hjelm og Pantſer hørte til en Mandſ vigtigſte Fornødenheder, ſil Wartburg ſnart Veilighed til at viſe ſine Mures og Taarnes Faſthed. En fiendtlig Hær omringede Slottet og forſøgte det ene Stormangreb efter det andet, men forgjæves. Man beſluttede ſig da til at udhungre Fæſtningen, men med ligesaa ringe Held. Wartburgerne haa- nede Beleirerne, indbøde dem til Gæſtebud, hvor hverken Fiſk eller friſt Dagværk ſkulde mangle. Derpaa koſtede de nybyggt Brød og ſprællende Fiſke over Murene, ſaa Beleirerne antog, at Slottet ved underjordiſte Gange maatte ſtaa i Forbindelse med Omegnen og ikke var til at udhungre. Under Bekæmplingens Haanſtrig droge de bort, efter at de forgjæves havde forſøgt at opdage den underjordiſte Forbindelsesvei.

Da Springeren, Grev Ludvig, havde taget Del i Krigen mod Keiſer Henrik den 4de, maatte han efter et tabt Slag ſøge Beſtyttelse paa Wartburg, indtil han havde forligt ſig med Henrik. Forliget var imidlertid ikke af Varighed; thi da denne kort efter led et Nederlag, og hans ſlagne Hær vilde holde Raſt ved Wartburg, overraſtede Slottets Beſætning de udmattede Keiſerlige og jagede dem paa Flugt, hvorved et umaadeligt Bytte af Guld

og Koftbarheder faldt i deres Hænder. I Mæret 1123 forlod Grev Ludvig sit kjære Wartburg for i Klofret Reinhardsbrunn at ombytte sin Staalrustning med en Munkeskutte.

Ludvigs Sønnesøn af samme Navn var en godmodig og sorgløs Mand, der spørmæde omkring og levede paa en fortrolig Fod med sine Riddere, medens han ganste overlod Regjeringen til nogle Yndlinger. Disse misbrugte den unge Fyrstes Tillid og udsugede Folket, som led under svære Tryk. Et Sagn fortæller, paa hvilken Maade Landgreven kom til Rundsflab herom, og efter den Tid forandrede sin Levevis.

Det var en Sommer-Aften, at Landgrev Ludvig, ved at jage i de endeløse thyringiske Skove, var bleven skilt fra sit Følge og vandrede ene om for at finde en Menneſtebolig. Pludselig hørte han i nogen Afstand Hammerslag og naaede snart til et Smedeverksted, hvor en Vaabensmed tilligemed sine kraftige Svende hamrede løs paa det glødende Jern. Da den statelige Riddersmand traadte ind i det fodede Verksted og bad om et Stykke Brød og et Matteleie, lagde Smeden sin Hammer til Side, rakte den fremmede Herre sin haarde Haand til Velkomst og befalede en Svend at sætte hans Hest i et Skur og forshyne den med Stroelse. Husmoderen satte frem, hvad Kjøkken og Spiſekammer formaaede, og snart følte den godmodige Fyrste sig helt vel i Smedens Hytte. Da han havde stillet sin Hunger, bragte hans Bert ham et Bæger Vin til Aftendrik og fortalte ham om sine Krigstog i Keiser Lothars Hær, samt hvorledes han af den afdøde Landgreve havde erholdt Tilladelse til at bygge en Vaabensmedie i Skoven og brænde Kul, saa meget han behøvede til sin Bedrift. Husmoderen med deres tre Børn, hvoraf det ældste, en Gut paa tretten Aar, alt arbejdede med i Faderens Verksted, lyttede med stum Opmærksomhed til Fortællingen, som de forøvrigt oftere havde hørt.

Smeden havde ingen Anelse om, at det var hans Landsherre, han husede; han snakkede lystigt løs om, hvad der just faldt ham ind, og glemte heller ikke at anke over Riddersnes Vilkaarligheder og Udsugelser og at onſte bedre Tider. Da den antændte Furuſpaan var ved at brænde ud, hentede Smeden en af ham selv ret kunstigt forfærdiget Kristusfigur, stillede den paa Bordet og knælede tilligemed sin Familie for at forrette deres Aftenbøn. Ogsaa Landgreven boiede Kne for den Korsfæstede, hvorefter Smeden førte ham til hans Sovested og onſtede ham en rolig Nat.

Landgrev Ludvig laa længe paa sit Leie og tænkte over Smedens Tale, inden Sønnen vilde lukke hans Dine. Neppe var Solen stegen over de skovbevorede Høie, før de tunge Hammerslag i Smedien vækkede ham. Da han aabnede Vinduet for at indaande den friske Luft, hørte han Husfaderens dybe Basstemme, som med hvert Hammerslag paa det glødende Jern udraabte: Landgrev Ludvig, bliv haard! haard!" bestandigt den samme Sætning gjentaget. Forundret hørte Fyrsten i nogen Tid paa disse sælsomme Udraab og begav sig da ind til Familien, hvor han fandt en

Morgendrif beredt til sig. Efter at have indtaget sit Maaltid, forlangte han sin Hest, og Familien samlede sig for at tage Afsted med ham.

„Hav Tak for den gjæsteventlige Modtagelse, min gode Smed!“ sagde Landgreven. „Men sig mig, hvad betyder dine Udtaab, idet du slaar paa det glødende Jern? Hvad vil det sige: Landgreve blev haard!“

„Fr. Ridder,“ svarede Smeden, „jeg er vred over det slette Regimente her i Landet, og hvis Landgreven, Gud velsigne ham! ikke støtter Vingerne paa sine overmodige Riddere og Adelsmænd, saa bliver det værre og værre. Da jeg simple Mand imidlertid ikke har Magt til at forhindre det Tryk, der hviler paa de plagede Undersaatter, saa raser jeg i det Mindste min Vrgrelse ud derover, idet jeg lader ethvert Stykke Jern gjælde for Landgreven, der er blod som Jernet, naar det er glødende, medens han skulde være haard som Staal.“

Landgreven slog en høi Latter op og udbrod: „Det er en Lykke, at du ikke kjender din Fyrste og Herre, ellers havde du maaske lagt ham selv paa Ambolten og forsøgt med din Rjæmpe-Hammer at forvandle ham til Staal. Se paa mig, Mester Smed, jeg er Landgrev Ludvig!“

Smeden blev blodrød af Overraskelse og boiede Rnæ for sin Herre. Denne lo, rakte ham venligt Haanden og sagde: „Vær uden Frygt, Mand; du skal snart besøge mig paa Wartburg, jeg vil belønne dig, fordi du er en ærlig Mand og mener det godt med din Fyrste og hans Folk. Snart skal du erfare, hvorledes Ludvig straffer de frække Riddere.“

Da Landgreven kom hjem, var han til Ridderstabs Forsbauselsen bleven aldeles forvandelt. Han begyndte strax at afhjælpe de herkende Misbrug, og da Adelen, der saa længe var vant til at regjere, ikke vilde soie sig efter ham, kom det til aabenbar Fejde imellem dem. Landgreven gik imidlertid af med Seieren og bemægtigede sig de fornemste Oprørere. Deres Straf svarede til den Tids Sæder: Fire om Gangen lod han spænde for en Ploug og ploiede saaledes en hel Uger Land med dem. Han gik selv ved Siden af med en Pidsk i Haanden, som han lod de trodsige Herrer smage, indtil Furen var gjennemstaaren, og andre Fire kom i de Forstes Sted. Pladsen, hvor denne ydmygende Straf fandt Sted, fremvises endnu ved Freiburg og bærer Navn af Adelsmarken. Landgrevens Strengthed indjog Vasallerne en saadan Skræk, at Jingen mere vovede at trodsje Lovene. Den Fasthed, han viste, i Forbindelse med, at han for sin personlige Sikkerheds Skyld bestandsigt bar et Pantser, staffede ham Navn af Jerngreven.

Der fremvises endnu paa Wartburg et ældgammelt Billede, som forestiller denne Jern-Ludvig saavel som Agerens sælsomme Plouing. Endnu paa sin Døds seng befalede Jerngreven sine nærtligste Vasaller at bære hans Lig paa deres Skuldre fra Slottet Freiburg til det fyrstelige Gravsted i Klosteret Reinhardtsbrunn — en Veilængde af sytten Mil — og de stolte Riddere adløde!

Som fremragende blandt Wartburgs Herskere fra den Tid, maa nævnes Landgrev Herman, en Søn af den Ovennævnte. Han var en Ven af Dig-

terkunsten og sølte sig ikke tiltalt af Krigen's Fdrætter. Paa Wartburg kaldte han til sig de berømte Mesterfingere for at oplives ved deres Sang og Sagn. Datidens Sangere udmærkede sig ved Blidhed i Følelse og Renhed i Sæder, og de besad en rig Fremstillingsevne.*) Indholdet af deres tilbøiel til vor Tid nedarvede Digte aander Kjærlighed og Mødighed, forkynder Guddommens Pris, indklæder Sandhed i Fabler, opmuntre til Dyd og advarer mod Laster. Dog revse deres Sange ved bidende Satire den katholske Geistligheds Udseelser og spotte over Pedanteri og Praleri. De omtale vigtige Begivenheder, rose fremragende Personer og tale til Pris for Digtekunstens Venner og Belyndere.

Navnene paa de sex Mesterfingere, som Landgrev Herman husede hos sig paa Wartburg, ere bekjendte. Den Fornemste iblandt dem var Landgrevens Kantzler, Henrik Skrifer kaldet, hvem Kroniken omtaler som en stolt, velbaaren Mand og Ridder. Hans betydeligste Digterverk er en Oversættelse af Virgils Æneide, hvori han indblandede Keiser Frederik Barbaros's Heltogjerninger.

Blandt de digterigste Væddekampe, der fandt Sted paa Wartburg er den saakaldte Sangerfrig i Aaret 1208 den berømteste. Foruden Henrik Skrifer vare Mesterfingerene: Walthar von der Vogelweide, Reinhard von Zwegen, Wolfram von Eschenbach, Peter Dlp og Henrik von Osterdingen; de to Sidstnævnte vare Borgere fra Eisenach. Til Hælte i Væddekampen havde Minnesangerne valgt Landgrev Herman og hans Svoger Hertug Leopold af Østerrig. Henrik von Osterdingen, der havde opholdt sig i længere Tid ved Leopolds Hof, skildrede Hertugen med en saadan Begeistring, at han overvandt sin ivrige Modstander, Walthar von der Vogelweide. Dybt krænket forlangte denne, at Kampen skulde forsettes, og da Henrik Skrifer og Peter Dlp understøttede Fordringen, maatte Osterdingen underkaste sig. Reinhard von Zwegen og Wolfram von Eschenbach skulde være Dommere i Sagen.

De stridende Sangeres Iver og Forbitrelse gif saa vidt, at det besluttedes, at den Overvundne skulde dø under Starpreterens i Eisenach, Mester Stempels, Dø. Walthar von der Vogelweides Venner, der kjendte Osterdingens Overlegenhed, bragte det imidlertid ved allehaande Kunstgreb dertil, at Striden skulde afgjøres ved Tærninger. Her spillede man falsk Spil, og Osterdingen tabte. Alt stod Mester Stempel for Wartburgs Porte, da Osterdingen indtrængende bad om en ny Væddekamp. Den blev ham indrømmet; men hans Modstandere forstode saaledes at forvirre ham, at han maatte erklære sig for overvunden. Atter bankede Manden i den røde Kappe paa Wartburgs Porte og forlangte sit Dffer — da kastede Osterdingen sig for Landgrevinde Sophies Fodder, anraabte om hendes Besyttelse og bad om, at Verdens berømteste Minnesanger, Klingjor, maatte blive tilkaldt som Dommer. Baade Landgrevinden og hendes Gemal indrømmede dette og

*) Hvad der senere fortælles taler dog stærkt imod „Blidheden“.

bestemte, at Klingsfor inden et Aar fra Dato skulde afgjøre Striden. Ofterdingen reiste nu selv til Ungarn, hvor den udvalgte Dommer beklædte høie Stillinger ved Kong Andreas den Andens Hof. Endnu før Udløbet af den fastsatte Tid vendte Ofterdingen tilbage til Wartburg med Klingsfor.

Denne havde studeret ved Europas berømteste Høiskoler og erhvervet saa betydelige Kundskaber i Medicin, Astronomi og de saakaldte syv frie Kunster, at han regnedes blandt sin Tids lærdeste Mænd. Paa sine Reiser i Ofterlandene var han desuden ved Omgang med arabiske Præster bleven indviet i hvad de vidste, eller troede at vide. Intet Under altsaa, at Overtroen tillagde ham en usædvanlig Magt.

Den store Mand's Ankomst til Wartburg foranledigede en høitidelig Forsamling, hvor den omtalte Strid skulde afgjøres. Ogsaa Klingsfor indlod sig i en Væddekamp med Wolfram von Eschenbach; de gave hinanden Gaader at løse; men den sidstnævnte snu Ridder vidste at sætte sin berømte Modstander saaledes i Forlegenhed, at denne begyndte at bruge upassende Vaaben. Han udslængede de mest vittige og hidende Satirer, saa vel over den geistlige som den verdslige Stand, og frelste sig derved fra Forhaanelse. Tidsalderens overtroiske Frygt for hans hemmelige Magt frelste ham fra at blive straffet for hans Mundkaadhed. Klingsfor fremtræder i denne Sangerkamp som Bærer af det hedenske Tryllevæsen, der ved Fristelser søger at løkke den kristne Ridder og kun af ham kan overvindes ved Visdom og Fromhed.

Efter disse Begivenheder lykkedes det endelig den berømte Fremmede at bringe en Forsoning tilveie mellem Minnefangerne og .ende Striden. Landgrev Herman vilde gjerne have beholdt den store Mand ved sit Hof; men han lod sig ikke overtale dertil, da han af Kong Andreas modtog en betydelig Arpenge for sine Tjenester og navnlig for sin Dygtighed i at lede Bjergværksvæsenet. Udstryet med rige Gaber vendte Klingsfor tilbage til Ungarn.

Hans Ophold paa Wartburg gav sandsynligvis Anledning til, at Landgrev Herman kort efter sendte et Gesandtskab, ledsaget af et anseeligt Følge til Ungarn, for hos Kong Andreas at beile til dennes Datter Prindsesse Elisabeth for den elleveaarige Landgrev Ludvig. Gesandtskabet blev venligt modtaget af Kongen, som gif ind paa Forslaget, og efter nogle Ugers Ophold ved Hoffet afreiste det igjen, medførende den fireaarige Brud og hendes Udstyr: 1000 Mark i Sølv og en Bugge af samme Metal. Saasnart man var ankommen til Wartburg, foretoges Vielses-Ceremonien imellem de unge Forlovede. De urolige og lovlose Tider, hvor Hørførelse hørte til Dagens Orden, nødvendiggjorde slige Sikkerhedsforanstaltninger.

Som en lysende Stjerne, straalere Elisabeth i Wartburgs Historie. Vi se hende tillige med hendes ædle Gemal levende i den stjønneste Sjæleharmonie. Hendes hele Væsen aandede kun Gudsfrygt, Fromhed og Godgjørenhed. Sagnet fortæller atter følgende Historie. Da en Hungersnød var udbrudt i Thyringen, sørgede Landgrevinden som en Moder for de Nød-

lidende; mange hundrede Menneſter modtog daglig milde Gaver fra hende. At iagttage alle Henſyn ved en ſaa udſtrakt Velgjørenhed og under en ſaadan Nød, var imidlertid ikke let. Landgrevens Omgivelſer gjorde hadefulde Angreb paa hans Gemalinde og foreſtillede ham, at hendes ødſle Godgjørenhed kunde bringe Mangel over ham ſelv. Landgreven bad da ſin Gemalinde holde inde med ſine Gaver og navnlig ikke at uddele dem med egen Haand. Da han nu en Dag red opad Bjerget til Wartburg, mødte han ſin Huſtru, ſom fulgt af en Terne, der bar en Kurv, ſteg ned i Dalen. Landgreven dømte rigtigt, at Kurven indeholdt Levnetsmidler og Penge til de Fattige, og ſpurgte barſt, hvad Ternen bar i ſin Kurv?

„Det er Koſer,“ ſvarede den forſtrækkede Fyrſtinde. Landgreven befalede Ternen at tage Laaget af Kurven, og et lydeligt Forbauſeſesudraab undſlap hende; thi i Kurven laa — en prægtig Roſenkofſt.

Lærerne traadte Grev Ludvig i Vinene. Han ſteg af Heſten og omfavnede ſin elſkede Huſtru med de Ord: „Ved min Frelſer! Jeg vil aldrig mere lægge Hindringer i Veien for din Godgjørenhed, du Guds Udvalgte! Skjænt blot ikke mit Wartburg bort!“

Endnu lever i Folkemunde mangt et ſkjønt Sagn om den hellige Eliſabeth, og neppe nogen anden af den katholiſke Kirkes Helgener har i et proteſtantisk Land bevaret ſig i ſaa varm Erindring ſom Eliſabeth af Thüringen.

Landgrev Ludvig døde i en ung Alder, paa et Korſtog i fjerne Lande, og Sorg og Nød brøde ind over hans ædle Huſtru, da hendes Svoger Henrik Raſpe forjog hende fra Wartburg. Med ſine ſmaa Børn maatte Landgrevinden ſøge Tilflugt i det af hende ſelv ſtiftede Hoſpital i Eiſenach, indtil hun endelig ved ſin Onkels, Biſtoppen af Bambergſ Forſorg, erholdt Bolig paa Slottet Pottenſtein. Da Landgrevens Lig ankom til Hjemmet for at blive bisat i Reinhardtſbrunne, kunde en af hans troe Riddere ikke afholde ſig fra at gjøre Landgrev Henrik Raſpe bittere Befreidſer for hans Handlemaade imod den Afdødes Enke. Det gjorde Indtryk paa Henrik; han begav ſig til Eliſabeth og førte hende tilbage til Wartburg, ſamt overdrog hende Bøen Marburg med alle dertil hørende Landsbyer og Indkomſter. Neppe var hun ankommen til ſit gamle Hjem, før der indtraf et Geſandtſkab fra den paa ſin Datters Begne fornærmede og forbitrede Kong Andreas, for at ledsage hende til Preſburg. Geſandten forſøgte imidlertid forgjæves at formaa ſin Konges Datter til at drage bort fra Wartburg. Eliſabeth døde 1231, kun nogle og tyve Aar gammel. (Fire Aar efter blev hun af Pave Gregor den 9de erklæret for en Helgen).

Henrik Raſpe, der ſenere blev Rigsforſtander og endelig udvalgt til thdſt Konge, døde barnløs, og om Beſiddelſen af Wartburg og de thyringiſke Lande opſtod langvarige Stridigheder. Sophie, en Datter af Ludvig og Eliſabeth og gift med Henrik af Brabant, gjorde ſine Fordringer gjældende mod Markgrev Henrik, der var en Søn af hendes Faders Steſofter. Vel udnævnte hun efter ſin Mandſ Død Markgreven til Formyndere for ſin Søn, kaldet Barne af Brabant; men hun fordrede deſuagtet, at

han skulde bevise sin Arveret til de thyringske Lande, ved at lade tolv Adelsmænd edeligt bekræfte den. I Anledning heraf medbragte hun selv et Ribben af den hellige Elisabeth til Eisenach, hvor den høitidelige Handling fandt Sted.

Under de mellem de to Parter førte Krige var Wartburg i Markgrevens Besiddelse, og omsider lykkedes det ham ogsaa at erobre Byen Eisenach. Borgerne havde værgel sig tappert, og i Epidisen for dem stod deres Borgemeister, Henrik von Belsbach, som, tro mod den hellige Elisabeths Efterkommere, havde gjort Underverker af Tapperhed og kun efter en fortvovlet Modstand blev gjort til Fange. Hans Straf udeblev ikke. Paa Wartburgs Tinde befandt sig en uhyre Rastemaskine, der tjente til at kaste Stene og vældige Træstykker ned i den beleirede By. Borgermesteren blev ført frem foran dette Redskab, og det blev ham forkyndt, at han dermed skulde slynge ned i Byen — Skuepladsen for hans Virksomhed. Uden Modstand lod han sig lægge paa Rastemaskinen, og det frngtelige Redskab gjorde sin Pligt. I en uhyre Bue drev Maskinens Kraft den Ulykkelige i Veiret; men høit oppe fra Luften hørte man endnu den usofsærdede Mand's Raab: „Thyringen tilhører dog Barnet af Brabant!“

Først i Aaret 1265 endte Henriks og Sophies Arvesølgestridd dermed, at Barnet af Brabant fik Hessen og Markgreven Thyringen. Dette gif ved Henriks Død over til hans Søn Albrecht, der var gift med en Datter af Keiser Frederik, den skønne og blide Margrethe. Ifte med Urette har Historien kaldt Markgrev Albrecht, den Onde. Han var en vild og sandselig Mand, der kun levede for sine Vsters Tilfredsstillelse, og hans Raahed gif ofte ud over hans blide Gemalinde.

Atter her knytter sig et Sagn til Slottet Wartburg. En Hoffroken hos Landgrevinden, Kunigunde af Eisenberg, havde forstaaet ved sin Skjønhed og sine Kunstgreb at vinde Landgrevens Tilbøielighed. Ifte tilfreds med at beherske hans Hjerte, var hun dristig nok til ogsaa at tragte efter hans Haand; men for dette Niemeds Opnaaelse stod hans Gemalinde i Veien. Den snu Dame forstod imidlertid at fængsle Landgreven i den Grad, at han var som en Slave for hendes Fodder, og hun formaaede nu at indvirke saaledes paa ham, at han blev fortvovlig med Tanken om at tage sin Gemalinde af Dage. Nogle Forsøg med Gift mislykkedes, og man udkaftede nu en anden Mordplan. En Vseldriver, der dagligt med sine Dyr bragte Vand, Bed og andre Fornødenheder op paa Slottet og tillige gjorde Tjeneste som Natvægter, blev udvalgt til at dræbe Landgrevinden. Efter Bestemmelsen skulde han om Natten snige sig ind i hendes Værelse og kvæle den ulykkelige Fyrstinde med sin Haand, „for at det kunde antages, at hun var dræbt af et Spøgelse eller en ond Mand.“ Vseldriveren lovede mod en god Belønning at forøve Ugjerningen.

Det var ved Midnatstid i Sommeren 1270, at Vseldriveren Martin traadte ind i Landgrevindens Soveværelse. Paa Bordet ved hendes Bæde stod en brændende Lampe, som belyste den sovende Keiserdatters milde Træk,

medens hendes Fingre endnu holdt fast om Rosenkrandsen, hvormed hun havde bedet sin Aftenbøn. Gjennem den aabne Dør til Siderørelset saaes hendes smaa Børns Senge; men Ternen, som ellers pleiede at sove der, havde Kunigunde vidst at fjerne. Den gamle Martin var imidlertid en retskaffen Mand; han havde aldrig havt til Hensigt at myrde sin Herksterinde, men kun antaget Forslaget, for at faa Leilighed til at frelse hende. Han knælede ned ved hendes Leie og berørte hendes Haand.

Landgreviden vaagnede og saa forkrækket paa den Gamle; han bad hende imidlertid at være rolig og fortalte med saa Ord Grunden, hvorfor han var her. Margrethe lod den tro Mand i al Stilhed vække hendes Husshovmester, Ridder Schenk af Barga, og raadslag nu med de To om sin Flugt. Ridderen trængte paa, at hun sieblikkeligt maatte forlade Wartburg, og den ulykkelige Fyrstinde gav efter, men vilde ikke drage bort, uden først at tage Afsted med sine Børn.

De Smaa klyngede sig grædende til Moderen, og i sin Smerte over at skulle stilles fra sin Yndling, Fredrik, gav hun ham et saa krampagtigt Kys, at hun kom til at bide ham i kinden. Mærket beholdt han hele sit Liv, og det gav ham i Historien Navn af Frederik med den bide Kind.

Fra Kælderens lille Stue, i en af Slottets fjerne Gange, maatte Landgreviden lade sig heise ned over Muren ved Hjælp af de to Mænd, som derefter fulgte hende. Keiserdatteren, Arvingen til betydelige Lande, undgik saaledes at blive myrdet; men de udstandne Sorger og Lidelser lagde hende kort efter i Graven. Hun døde nogle Maaneder efter i St. Katharinaklostret i Frankfurt, hvortil hun havde taget sin Tilflugt. Landgrev Albrecht, som kort efter formælede sig med Kunigunde, havde langvarige Stridigheder med sine Sonner af første Rgteskab, som han vilde udelukke fra Arvesølgen til Fordel for Kunigundes Søn, Apiz. Krigen førtes med afvejlende Held for begge Parter, indtil Landgreven omsider for en Sum Penge afstod Thyringen til Keiser Adolph, med Forbehold af Slottet Wartburg og dets Omgivelser for Livstid.

Thyringen, som syntes at holde fast ved sit gamle Herksterhus, gjorde senere Oprør imod Keiseren, som sendte en Hær ind i Landet, der skjændte og brændte overalt. Apiz var imidlertid død, og Landgrev Albrecht havde halvt om halvt forsonet sig med sin Søn Fredrik, for hvem det var af Vigtighed at holde Wartburg besat. Med en Høb tapre Undergivne skulde han sig i en Hule i Nærheden af Slottet — Stedet kaldes endnu Landgrevehullet — og det lykkedes ham med sine Tapre ved Nattetid at bestige Skjolden af Slottet, hvis Besætning alt var vunden for ham. Under disse Omstændigheder maatte Landgrev Albrecht rømme Fæstningen. Han drog til Erfurt, hvor han levede af en Markpenge og døde i en trængende Forfatning 1314.

De Keiserlige lode imidlertid ikke Fredrik være i frolig Besiddelse af Wartburg; fra Morgen til Aften vare Kastemaskinerne i Bevægelse mod

Slottet; man omhuggede hele Stoven, som dækkede Bjergets nordlige Side; men det var forgæves, Fæstningen kunde ikke erobres.

Mødens Slottet saaledes var haardt trængt, fødte Landgreviden sin Mand en Datter. Da der tilfældigvis ikke for Diebliffet befandt sig nogen Geistlig paa Stedet, kunde Barnet ikke blive døbt, hvilket Moderen tog sig meget nær. Landgrev Fredrik besluttede da at bringe Barnet til det lige over for liggende Slot, Tenneberg. Om Natten forlod han Wartburg, fulgt af Ammen, med Barnet, samt ti af sine bedste Riddere. Undervejs begyndte Barnet at græde, og da Landgreven spurgte Ammen, hvad det feilede, sagde hun, at det hungrede og maatte have Die. „Barnet maa ikke hungre, og skulde det end koste mig hele Thyringen,“ raabte Landgreven og befalede Ammen at give det Die. Imidlertid var den lille Trop bleven bemærket af Beleirernes udsatte Poster, og man begyndte at gjøre Alarm til Forsølgelse. Men Landgreven værgede sig, til Barnet var mæt, og slog sig saa igennem med sin lille tapre Skare, indtil de naaede Tenneberg, hvor Abbeden fra Reinhardtsbrunn døbte Barnet, der erholdt Navnet Elisabeth. Hun blev siden gift med Landgrev Henrik af Hessen.

Landgrev Fredriks Tapperhed og Udholdenhed bragte ham omsider Hjælp fra flere Sider. Wartburg blev undsat og forsynet med Levnetsmidler, ved hvis Transport efter Sagnet ikke mindre end tre hundrede og sex og tredive kronede Hjelme, lutter Riddere og gode Mænd vare tilstede og droge ind paa Slottet. Fredriks Magt steg efterhaanden, og hele Thyringen hylbede ham som dens retmæssige Landsherre. Han vedblev at residere paa Wartburg, hvor en Lynstraale i Aaret 1317 forarsagede nogen Ødelæggelse, hvorved mange Malerier og andre Kostbarheder gik til Grunde. Sindslidelser synes at have formørket denne udmærkede Mand's sidste Dage. Han døde paa Wartburg 1324, tre og tredsindstyve Aar gammel.

Under de første af hans Efterkommere vedblev Wartburg at være Residens. Men i Midten af det femtende Aarhundrede, da de thyringske Lande vare bleve delte, blev Slottet bestemt til Bolig for hertugelige Embedsmænd. Det gamle Thyringen var ikke mere noget samlet Land, men blev med flere andre indlemmet i Hertugdømmet Sachsen.

Endnu en Gang kommer Wartburgs Navn til at lyse i Historien, idet Slottet blev et Tilflugtssted for Morten Luther. Den dristige Munk var efter Rigsdagen i Worms 1521 af Keiser Carl den Femte bleven erklæret i Rigets Akt, og det sikre Leide, man havde tilstaaet ham var blevet affortet. Efter Kurfyrst Fredriks Forslag, overtalte hans Ven Spalatin ham til paa Tilbagereisen til Wittenberg at lade sig tage til Fange. Den 26de April reiste Luther fra Worms, ankom til Frankfurt den 27de og naaede Friedberg Dagen efter. Herfra sendte han den keiserlige Herold tilbage med Skrifvelser til Keiseren. Den 3die Mai ankom Luther tilligemed Nikolaus Amsdorf til sit Fødested Mohra, besøgte der sine Slægtninger og reiste den følgende Dag videre. I Bognen befandt sig foruden ham, kun Amsdorf og hans Broder Jakob Luther.

I en sandet Gulvei en halv Mil fra Slottet Altenstein, blev Bognen standset af flere harnissklædte Riddere med luffet Bistri og Luther erklæret for Fange. Anførerne for Ryttertroppen vare Slotsbefalingsmanden paa Wartburg, Hans von Berlepsch, og Burkhard Hund von Wentheim. Luthers Broder løb i sin Forstrækkelse til Waltershausen, hvorhen ogsaa Bognmanden, efter at være bleven gennempryget af Ridderne, maatte føre. Luther blev bragt affides fra Weien, hvor man, i Læ af en Bøg, lod ham iføre sig en Ridderdragt. Lutherbogen og den Kilde, hvor han lædsfede sin Torst, paavises endnu.

Samme Dag silde om Astenen ankom Luther til Wartburg, hvor han blev indført som Junker Jørg, tilligemed en anden i Hemmeligheden indviet Mand. I den øverste Del af Slottet gav man ham et Værelse samt to Pager til hans Opvartning. Her gjorde han Udkast til sin Postille, brevverlede med sine fortroligste Venner og faldendte Oversættelsen af det ny Testament. Han modtog jevnligt Advarsler fra sine Belyndere, Kurhyst Fredrik, Grev Albrecht af Mansfeld og andre Venner, om at vise mere Maadeholdenhed i Polemik. Først paa Wartburg synes Luther at have udkastet en bestemt Plan for sin fremtidige Virksomhed. Her orienterede han sig i Theologi, Dogmatik, Philologi og Exegese, samt øvede sig i den Kunst at prædike. Mangel paa Bevægelse foranledigede en Sygelighed hos ham, som bestemte Slotsbefalingsmanden til at lade Fangen gjøre Udflugter i Omegnen. Senere foretog han i Fortklædning og fulgt af en taus og tro Tjener endog længere Rideture. I sildigere Dage omtalte Luther ofte den nævnte Tjener og roste hans Trostid og Agtpaagivenhed, fordi han forbød ham i Herbergerste at aflægge sit Sværd og strax kaste sig over Bøgerne, for at man ikke skulde mærke, at „han var en Skriver.“ Luther havde saaledes besøgt Eisenach, Gotha, Jena, Erfurt og Reinhardtsbrunn, og for at bringe ham bort fra disse Steder havde hans omhyggelige Ledfager undertiden maattet tage sin Tilflugt til Trusser og Grovheder. At Luther paa Wartburg har havt Anfægtelser af Djævelen, er bekjendt. At han kastede sit Blækhus efter ham, sees endnu i en uudslettelig Blækplet paa Væggen i det Værelse, han beboede paa Wartburg.

Den 4de Marts 1522 forlod Luther, med Slotsbefalingsmandens Tilladelse og efter et Ophold af ti Maaneder, Wartburg. Han var iført Ridderdragt og bar et langt Skjæg. Næste Dag ankom han til Herberget „den sorte Bjørn“ i Jena. Her traf han tilfældigvis sammen med Johannes Resler fra Schweiz, der kom i Samtale med ham, og ikke noksom kunde undre sig over den fremmede Junkers store Værdom. To Dage efter naaede han Wittenberg.

Endnu i dette Aarhundrede har Wartburg været Skuepladsen for Optrin, der i Begyndelsen indjog Myndighederne Skrak, idet de syntes at thye paa en Opposition imod de da i Europa herskende reaktionære Tendenser. Studenterne fra Tydsklands protestantiske Høiskoler høitideligholdt her den 18de Oktober 1817, med Storhertugen af Sachsen-Weimars Tilladelse, en

dobbelt Fest, dels til Minde om Slaget ved Leipzig (18de Oktober 1813) og dels som trehundredaars Fest for Reformationen (31te Oktober 1517). En Del Profesorer fra forskjellige af Tysklands Universiteter deltog i Festen, der begyndte med Afhyngelsen af Psalmen: „Vor Gud han er saa fast en Borg!“ og bevarede en fuldkommen alvorlig Karakter indtil silde om Aftenen, da et Fakkeltog til det lige overfor liggende Wartenberg fandt Sted. Her fastede man Faklerne i Hob, som Feiersblus for Slaget ved Leipzig, og, ophidsede af Vin og andre Dagens Nyheder begik nogle unge Studenter den Raadhed at kaste nogle Bøger og Skrifter, som de regnede for frihedsfiendte, i Ilden. Man vilde herved illige minde om Banullens Opbrændelse af Luther i Wittenberg. Denne Udfeielse vakte stærkt Røre hos alle Tysklands Regjeringer, saavel som ogsaa hos Forfatterne til de opbrændte Skrifter, der vedbleve at puste til Ilden. Der blev anlagt Sag saavel mod de enkelte Anførere som de samlede „Burschenschaften“, og Begivenhederne truede med at antage store Forhold. Mange Politikere og utallige Pennefattes i Bevægelse i den Sag. Nogle befindige Mænds Mellemkomst bragte den imidlertid til at ende fredeligere, end man havde ventet. Ved nærmere Undersøgelser viste det sig, at det Hele var af langt mindre Betydning, end man fra først af havde antaget.

Wartburgs nuværende Besiddere, Storhertugern: af Sachsen-Weimar, have anvendt meget paa at restaurere Slottet, som nu i al sin fordums Glands skuer ud over Egnen fra sit høie Stede

(Eft. „Aftenlæsning“, Kbhvn.)

Et Brev fra en Ven af „For Hjemmet“.

Clifton, Bosque Co., Tex., den 6te Febr. 1886.

Hr. R. Thronsfen, Decorah, Iowa.

Indlagt vil De finde \$2.00 som Betaling fra D. J. W. for „For Hjemmet“ for Aaret 1886, nemlig 31te og 32te Bind.

Det er mig en Glæde at bidrage til Udbredelsen af „For Hjemmet“, da jeg selv er en Ven af samme. Jeg har i 6—7 Aar læst Bladet og har fundet det at indeholde et godt Læsestof, som trygt kan anbefales i alle Samskuleklasser, og det er mig derfor en Glæde at vinde en eller anden som Abonnent paa Bladet. Jeg har hverken Tid eller Anledning til at virke som Agent, dog føler jeg mig forpligtet til at opmuntre mine Venner til at skaffe sig „For Hjemmet“, thi det er ikke ringe Gavn at udbrede sund og fornuftig Læsning nu i vore Tider, da der gives en Oversvømmelse af Noveller og flibrige Romaner, især i det engelske Sprog, der sværme i Phantasten og lede sine Læsere paa Afveje. Jeg pleiede at sluge alt dette giftige Stof og kunde aldrig blive mæt, thi Virkeligheden manglede, det var kun en Blære med skønne Farver. En af mine Venner anbefalede mig

„For Hjemmet“ og gav mig nogle ældre Bind af samme til Prøve og jeg fandt Bladet at være det bedste, jeg nogenstunde havde læst, i sit Slags. „For Hjemmet“ pegede i en anden Retning end mine tidligere Noveller og sværmende Romaner; det havde et andet Hverv at varetage, nemlig at pege paa Livets Virkelighed; det fører os hen til Speilet og viser os baade de lyse og mørke Sider; det giver os Bæstid om Afgrunden og viser os Stumper og Brag af Saadanne, som har ladet sig villieløst fore afsted af Lidenskabernes og Lysternes Strøm, indtil de blev fastede som unyttige Brag hen paa Strandens Klipper. Men det fører os ogsaa op i Solstinet og viser os, hvorledes de Gudfrøgtige feierrikt have bestaaet Stormenes Anfald. Og det er mit Ønske, at „For Hjemmet“ maatte finde en stor Udbredelse iblandt vort Folk.

Urbødigst

G. T.

En vidunderlig Redning.

Oberst Crowforts uheldige Tog i Foraaret 1772 er Emne nok for Historier. Efter en uheldig Kamp med Indianerne, i hvilken de Hvide blev fuldstændig slagte, dræbtes Mange paa Tilbagetog og Faa toges tilfange. Blandt de Sidste var en Mand ved Navn Slower, om hvis vidunderlige Redning fra de Pinsler, der var ham tiltænkte, vi her skal fortælle.

Efter at være bleven tagen til Fange, blev Slower ført til en Indianerby kaldet Grenadier Squam Town for at faa sin Skjebne afgjort.

Lidt borte fra Byen var Stammens Raadslagningsstelt, og nær dette en liden Haug, der frembød Oversigt i flere Miles Omkreds over de jevne Sletter. Paa denne Forhojning var Pinselspælen opreist, og Flamærne, der blev tændt om Offeret, vilde kunne sees i lang Afstand.

Slower blev betragtet som et herligt Bytte, et Bytte, der kunde give dem baade Morstab og Hævn; de bevogtede ham derfor med stor Omhu, men kunde ikke negte sig den Fornøielse i Mellemtiden mellem hans Tilfangetagelse og Død at drive gjæk med ham.

Det var deres ufravigelige Sædvane, naar en Fange blev ført ind i en Landby, enten det var for at blive der, eller blot paa Gjennemreise til en anden, at tvinge ham til at løbe Spidsrod, og dette havde Slower været nødt til adskillige Gange, før han naaede denne By. Da Slower ankom til Grenadier Squam Town, blev han modtaget med den mest hvørfædede Glæde, og det sidste Spidsrodløb blev uophødelig bragt istand.

To lange Rækker af Mænd, Kvinder og Børn blev opstillede fra Byen til Raadslagningsstellet, der var meget større end de andre Telte, og stod noget tilbage længere ud mod den aabne Slette. Disse levende Rækker var bevæbnede med Stoffe og Klubber, og efterdem den uheldige Fange løb mellem dem, regnede der Slag paa Slag over hans ubeskyttede Legeme, ledsaget af stygge Skjældsord og Trusler, — saa han naaede Raadslagnings-

hufet i en næsten udmattet Tilstand — blødende og sønderflænget, men uden noget alvorligere Saar.

Naar han først var naaet til Raadslagningshuset, var Fangen efter de Vildees Love sikker til efter Domsældelsen.

Alle de forskjellige Landsbyers Høvdinge og Krigere milevidt fra havde samlet sig i denne høitidelige Anledning, og Dommen blev affagt med den Værdighed, der er eiendommelig for vilde Nationer ved slige Leiligheder. Den var ikke indviklet. De vilde Dommeres Beslutning var, at han skulde lide Døden paa Baalet med de mest grusomme Pinsler. Forkyndelsen heraf blev modtaget af det hevgjerrige Folk med de mest høirostede Ytringer af Glæde og Tilfredsstillelse.

Fuldbyrdelsen af denne stræffelige Dom var fastsat til Dagen efter Raadslagningen. Da han blev ført fra Forsamlingsstellet til en ubeboet Hytte, der skulde tjene ham til Fængsel, blev han omringet af en Flok Mænd, Kvinder og Børn, der kappedes med hverandre i at overdænge ham med de mest affædelige Skjældsord, og puffe og støde ham paa enhver op-tænkkelig Maade.

Alt dette bar den stakkels Mand med en Standhaftighed, der kunde vundet Anerkjendelse hos en Indianerkriger.

„Er du en stakkels Trælkvindes Pattedebarn,“ raabte en gammel Hæx og slog ham over Ansigtet med en Kjæp. „Vil du synes om at blive kastet i Ilden som smaa „Papposer?“ (Smaabørn) gneldbrede en anden og spændte ham.

„Hvordan vil du synes om at spise Ild?“ brølede en tredje og stødte ham af alle Kræfter.

„Hvide Slave spise Ild,“ skraalede adskillige Smaabørn i Munden paa hverandre og forsøgte at slaa ham.

Slower svarede Intet, men bar Alt med en Martyrs Fasthed og Ro.

Da han kom ind i Hytten, hvor han skulde tilbringe den sidste Nat, han ventede at leve i denne Verden, skred den stakkels dødsdømte Fanges indianske Vogtere til at binde hans Hænder fastere om Ryggen.

Derpaa fattede de ham ned mod en Væg af Hytten, lagde et Voffeltaug rundt hans Hals og fæstede det til en Pæl paa en saadan Maade, at han ikke havde i sin Magt at forandre Stilling.

I denne Tilstand tilbragte han denne Skrækkens Nat uden Mad eller Drikke; hans Bevogtere var stadig vaagne og i hans Nærhed. Af og til undersøgte de, om han var sikkert bunden, haanede ham for hans ulykkelige Stilling og beskrev paa Engelsk de gruelige Pinsler, han den næste Morgen skulde lide.

Morgenens oprandt Lys og klar og gav de ophidsede Vilde Løfte om en herlig Dag til Skuespillet. Tidlig allerede begyndte de at komme fra forskjellige Landsbyer milevidt fra, og ved Middagstider havde der samlet sig en umaadelig Mængde af navnkundige Høvdinge og Krigere, bedagede Gub-

ber, samt Kvinder og Børn, thi man troede at dette vilde blive en mere end almindelig Nydelse.

En rigtig kraftig Frokost var bragt Fangen, ikke af Medlidenhedsbetydning, men alene for at forage hans Kræfter, Styrke og Udholdenhed, saa at Lidelsen kunde blive forlænget, og deres Fornøielse ligesaa. Da Tiden nærmede sig, paa hvilken Offeret skulde bringes paa Baalet, blev han klædt nøgen og malet sort fra Fødder til Fod, og derpaa blev han ført hen til det Sted, hvor allerede saa mange baade hvide og røde Mænd havde lidt, medens Hundreder af begge Kjønnene havde opløstet Glædesstrig.

Paa selve Haugens Top var opsat en stor Stof, hvortil var fæstet et Taug af nogle Fods Længde, hvormed Fangens Hænder blev bundet bag paa hans Ryg. Dette gav ham en Omkreds paa 10 eller 12 Fod til at bevæge sig paa, og udenfor denne var der en Kreds af Risbunder for grusomt og langsomt at pine ham ihjel.

Alt var færdigt til den grusomme Handling; Fakkelen var lagt til de tørre Grene, og et nyt Glædeshyl skar igjennem Luften. Just da Flammen skjød i Veiret, kom der imidlertid et saa voldsomt Tordenkræd, som om selve Himmelen var vred over det forfærdelige Verk. Indianerne blev pludselig tause og saa op, slagne med Rædsel. Det Første, de saa, var en sort og truende Sky, der steg op i Vesten, og fra dennes ildsvangre Dyb skjød der Lyn paa Lyn, ledsagede af Skrald, der mere og mere tiltog i Hefstighed. De Vilde's Opmærksomhed var nu delt mellem det optrækkende Uveir og Fangen indenfor Baalet. Da de saa Himlens truende Skyer, der jagede over hinanden og ligesom kjæmpede om Herredømmet, og de hørte Tordenen, der rullede hen over dem med forfærdelige Brag, begyndte deres Hjertes at frygte for, at den store Mand var vred over den Handling, de var i Begreb med at foretage sig. Uveiret tiltog hurtigt i Styrke.

Og hvad skulde vel den arme dødsdømte Fange tænke paa? Mon ikke hans Hjertesukke af det Dybe steg uafslædelig til Herren? — Men hør nu, hvad der videre skede:

Flammerne havde neppe grebet fat i Kvisthaugen, og den ængstelige Fange, der stod ved Bælen i Midten, havde knapt begyndt at mærke mere end en let Hede, da et heftigt Vindstød sendte Kviste og Grene fra hinanden i alle Retninger, og en rigelig Regn slukkede Ilden.

Imod et saa forfærdeligt Uveir skyndte de bevæbnede Tilskuere sig at søge Skjul i Landsbyen, og den stakkels Fange, der næsten begyndte at haabe, at Gud vilde frelse ham, blev ført tilbage til sit Fængsel. Stormen rasede den øvrige Del af Dagen til sent paa Natten, og Sløver forblev uskadt, men han blev fremdeles omhyggelig bevogtet for at spares til en heldigere Leilighed.

Sent paa Natten faldt hans to Bevogtere i Sovn — og da han af deres Snorken blev dette var, gjorde han en fortvivlet Anstrængelse for at komme bort. Han var bundet paa samme Maade som forrige Nat, Hænderne paa Ryggen og Natten fast til en Pæl med et kort Taug. Efter en

haard Kamp fik han sine Hænder frie og begyndte saa af al Magt at arbejde paa Tauget om Rakken. Han syntes i Begyndelsen ikke at udrette det Mindste, og begyndte næsten at fortrivle. — En af Indianerne stod nu op og stoppede sin Pibe, og Slower skjævede af Frygt for, at han skulde undersøge hans Baand og berøve ham det eneste Haab, han endnu havde tilbage; men den Bilde nærmede sig ikke, og efter en kort Tid lagde han sig ned og sovned igjen.

Slower forsøgte paany at blive fæstet paa Tauget om Rakken, og fandt det nu til sin store Forundring løst nok til, at han kunde saa det over sit Hoved, et Under, som han aldrig tilstrækkelig kunde forklare. Tilfældt var han fri, stjal sig lydløst ud af Hytten, sneg sig over de sovende Indianeres Legemer ud og løb saa afsted af yderste Magt.

Han tog den bedste Retning uden selv egentlig at vide, hvorhen; og hvert Dieblæk ventede han at høre sine forfølgende Fienders Skrig. Han naaede et lidet Hvidebrug, hvor en Flok Heste rolig græssede.

Med det Taug, hvormed han havde været bunden, og som han havde bragt med sig, gjorde han nu i al Hast et Slags Bidsel, fangede en af Hestene, besteg den og for afsted just som Dagen gryede. Han jagede Hesten til dens yderste Kræfter, og da det stakkels Dyr styrtede, lod han det ligge og for afsted tilfods og alene ubevæbnet og næsten nogen gjennem de værste Udmærker. Saarbenet, udmattet og frygtelig sonderrevet af Torne og Grene saavel som af den Mishandling han havde lidt naaede den stakkels Slower et Nybygge og levede mange Aar efter for at kunne fortælle om sin vidunderlige Redning.

(Eft. „For Ungd.“).

Spørgsmaal for Skræddertimen.

14. To Personer spiste Egssammen. Den ene sagde: „Giv mig to af dine, saa har jeg ligesaa mange som du? Den anden sagde: Giv mig to af dine, saa har jeg dobbelt saa mange som du.“ Hoormange Eg havde hver af dem?

Subskribenter, som (efter i Tilfælde at have opgjort sin Restance) inden 15de Marts betale \$2.00 i Forstud for „For Hjemmet“ for 1886, saa en ældre Aargang (24 Hester) for \$1.00 extra eller $\frac{1}{2}$ Aargang (12 Hester) for 50 Cents extra. Samme Tilbud gjælder nye Abonnenter. Se forøvrigt første Heste Side 30.

Adresse: A. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

J u d h o l d : J Troens Kraft. — Tale ved Henrik Hansens Vaare i Luff den 9de December 1885. — Wartburg. — Et Brev fra en Ven af „For Hjemmet“. — En vidunderlig Redning. — Spørgsmaal for Skræddertimen.

R. F. B. Portman,
JUSTICE OF THE PEACE,

ATTY. AT LAW, NOTARY, REAL ESTATE.

Office over Klopps Drug Store, DECORAH, IOWA.

C. R. WILLETT,
N. WILLETT.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEYS AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

H. P. JOHNSON, Sadelmager.

handler med

Sadler, Svøber, Bidfler etc.,

førfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Puder, Søleringe etc.

Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Køge- og Kaffelovne samt Kobber- og Blisvarer, Gaardsredskaber og Værktøj, Bygningsmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Nie.

Kobber- og Blisvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillen de bedste i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres smukt. Læt ved Post Officet, Decorah, Iowa.

T. E. Egge,

NOTARIUS PUBLICUS, udfærdiger Skjøder, Panteobligationer, Føderaadskontrakter etc. Office i Days gamle Lumber Yard. DECORAH, IOWA.

J. T. RELF,

PHOTOGRAF,

handler med Kammer, Lister, Albums, Fjdiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc

Gamle Billeder kopieres.

Smaabørn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retoucheres af den udmærkede Kunstner, Hr. Eugene Austin. Afslæg mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerens Drugstore,
Decorah, Iowa.

S. O. Wilson, MERCHANT TAILOR,

ALL WORK GUARANTEED.

Water Street,

Decorah, Iowa.

John T. Baker,
LIVERY and FEED STABLE,

Corner of Washington and Main Streets by the Bridge,
DECORAH, — — — — — IOWA.

For **CANG SAWED LUMBER** and
North-Western **Barb Wire**

—Go to—

Ed. Riley, FLEMMINGS LUMBER YARD,
On Lower Broadway, - - Decorah, Iowa.

L. M. ENGER,
CITY : SHOE : STORE,

handler udeflukkende med

Skotsk. Godt Assortment.

Forespørgsler pr. Post besvares hurtigt. — Lettere Varer kan sendes i Posten.

☞ Varer af større eller mindre Vægt kan sendes C. O. D. pr. Express, naar man opgiver Express Office.

Med Ordres maa følge nøiagtigt Maal af Fodens Længde og Bredde i Lommemaal.

Adresse: **L. M. Enger,**

Decorah, Iowa.

6 tidligere Bind af „For Hjemmet“,

indeholdende flere store og en Mængde mindre Fortællinger (72 Hefter, over 2,100 Ottavsider med Titelblade og Registre til hvert Bind) sendes portofrit eller pr. betalt Express til hvilken som helst Adresse her i Landet for \$5.00. (Enkelte Bind kunne ogsaa sendes til Norge og Danmark for \$1.00 Stykket). Ved et Bind forstaaes 12 Hefter.

Adresse:

A. Thronsjen, Decorah, Iowa.

Til Salgs.

En Farm paa 80 Acres, Alt under Dyrkning, tilligemed de paaværende Husbygninger, beliggende 3 Mil i Syd for Decorah ved Veien til Osftan, er til Salgs billigt. Man henvende sig til

G. B. Johnson,

Office over Winnesheik Co. Bank,
Decorah, Iowa.

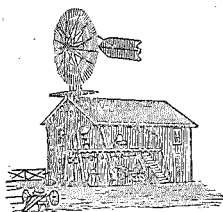
Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Iver Larsen
 følger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
 Færdiggjorte Klæder,
 Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
 I Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Læge.
Decorah - - Iowa.

Halladay's Standard Geared & Pumping
WIND MILLS,
 Feed Mills, Pumps of all Kinds,
 Gas and Steam Fittings.
 Satisfaction Guaranteed.
A. A. CHANDLER,
 DECORAH, IOWA.

Established

C.D. 18 56

PIONEER DRUG STORE,
 OF WINNESHEIK COUNTY.
E. I. Weiser, Druggist.

Drugs, Medicines, Paints, Oils, Wall Papers, Books etc.
Decorah, - - - Iowa.

Synodens Boghandel

er forsynet med Bibler, Nye Testamenter, Psalmebøger, Skolebøger, Andagtsbøger og anden kristelig Litteratur. Katalog sendes frit.

Bogbinderiet anbefaler sig til Indbinding af Bøger, Tidskrifter etc., saavel i finere som simple Bind.

Adresse: Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
 Office over Winnesheik County Bank, - - - Decorah, Iowa.

G. I. Wændling

forfærdiger

Kaleschevogne og Buggier
og forøvrigt alleslags Djoretoier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Berksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Højskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedere) og for en Termin i Forhold. Koft billig. Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

DECORAH WOOLEN MILL

har stadig tilsalgs en fuld Forskning af

Flaneller,

Udtepper,

Garn,

Dashimixer o. s. v.,

Alt af eget Fabrikat.

Varerne garanteres at være udelukkende af Uld og et Fabrikat af første Sort i sit Slags.

Kom og forsøg det.

Decorah Woolen Mill, Water Street,

John E. Duncan,

DECORAH, - - - - -

IOWA.

F. N. EGGE,

Smedeverksted, Water Street, sidt Best for Woolen Factory, Decorah, Iowa.

Hesteskoening, Reparation af Blouge og alle
Slags Gaardsredskaber,

samt Alt til mit Fag henhørende Arbeide udføres billigt og forsvarligt.